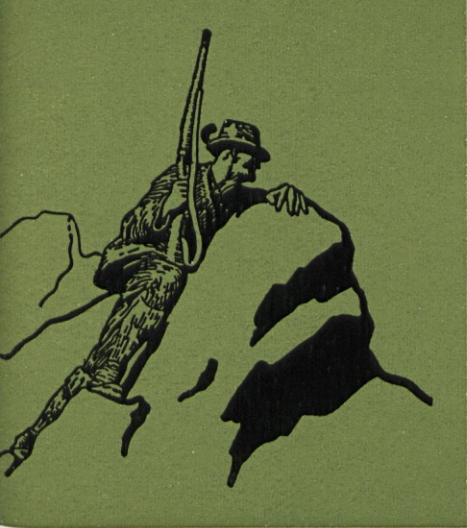

LOVEC

glasilo Lovski zveze Slovenije

Oktober 1978 **7**

Sprejem delegacije Lovske zveze Slovenije pri predsedniku Titu, 9. septembra 1978, na Brdu pri Kranju. Na sliki levo od predsednika Tita France Popit, Stane Dolanc, Berislav Badurina in desno Sergej Kraigher, Rado Pehaček, Lojze Briški
Foto Joco Žnidaršič

Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz-Tito je v soboto, 9. septembra 1978, na Brdu pri Kranju sprejel delegacijo Lovske zveze Slovenije (LZS), v kateri so bili: Lojze Briški, predsednik skupščine LZS; Rado Pehaček, predsednik izvršnega odbora LZS; Stane Dolanc, član izvršnega odbora LZS. Tovarišu Titu so izročili najvišje slovensko lovsko priznanje — Zlatorogovo plaketo, ki jo je skupščina Lovske zveze Slovenije ob 70-letnici organiziranega slovenskega lovstva podelila prvemu lovcu Jugoslavije. Lojze Briški je naglasil, da mu delegacija izroča to priznanje v imenu vseh slovenskih lovcev v znak spoštovanja in za njegovo stalno skrb, ki jo namenja razvoju lovstva. Zahvalil se mu je tudi za odlikovanje — red zaslug za narod z zlato zvezdo — ki ga je podelil slovenski lovski organizaciji ob njeni 70-letnici kakor tudi za pozdrave slovenskim lovcem ob tem jubileju.

Tovariš Tito je bil izredno dobro razpoložen in je svojo vedrino tudi takoj prenesel na vse navzoče pri sprejemu. Glede divjadi se je zlasti zanimal za rise, ki so bili leta 1973 naseljeni na Kočevskem. Delegacija mu je pojasnila, da je naselitev uspela, da je sedaj v slovenskih gozdovih okrog trideset risov in da je že v tem letu predviden odstrel dveh risov.

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXI., št. 7
oktober—vinotok 1978

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

Izdajateljski svet:

Tone Svetina, predsednik,
Franjo Bulc, Janez Černač,
Janez Gregori, Gregor Kersnik,
Slavko Korbar, Slavko Kovač,
Franc Poredoš, Anton Simonič,
Peter Soklič, Marijan Šebenik,
Henrik Vadnov.

Uredniški odbor:

Tone Svetina, glavni urednik,
France Cvenkel, urednik in
odgovorni urednik,
Anton Simonič, Henrik Vadnov,
Stane Valentinčič.

Pomočnik urednika: Janko Perat.

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide
v začetku lovskega leta, v aprilu.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72,
oproščeno prometnega davka.
Ta številka je izšla v 19 500 izvodih.
Letni prispevek zveze lovskih druženj
Lovski zvezi Sloveniji, v katerem
je vračunana tudi naročnina za glasilo
Lovec, je po članu 180 din
oz. 223 din po članu, sprejetem v LD
v letu 1978.

Za druge naročnike je letna naročnina
200 din, za inozemstvo 320 din.
Posamezna številka 16 din.
Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.
Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Vse gradivo za objavo

pošiljajte Uredništvu glasila Lovec,
Župančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana. Telefon (061) 21-245
in 21-819. Nenaročenih rokopisov
in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 50 din, od 15 do 25 besed
70 din, od 25 do 30 besed 100 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 6 din.
Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.
Za oglašanje obrtnih in drugih storitev
ali uslug v malih oglasih velja
dvojna cena. Male oglase je treba
plačati vnaprej na žiro račun
Lovske zveze Slovenije:
50101-678-47158.

Slika na naslovni strani ovitka:

Damjeki na paši. Avtor fotografije
Blaž Krže, sekretar izvršnega
odbora Lovske zveze Slovenije

Oktober se začnejo skupni lovi, na katerih pomagajo tudi mladi gonjači.
Narisal Peter Adamič, akademski slikar, član LD Škofja Loka.

IZ VSEBINE:

Veljko Varičak	194	Zasedanje generalne skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi v Sofiji
Karel Gošler	196	Steklina trka na druga vrata
Dušan Šušteršič	198	O damjeku — jelenu lopatarju
Tone Oseli	203	Marsikaj o dejavnosti goničev
Rafko Cajhen — Franc Avčin	206	»Črni oven« — I.
Peter Vovk	210	Zlati čas srebrnih zvokov
Iz jugoslovanskih republik in pokrajin:	211	Uspehi lovstva Srbije — Milorad Nikšić
Lovska organizacija:	213	Občni zbor Društva slovenskih lovcev Julijske krajine Doberdob — J. P.
	213	Lov bratstva in enotnosti — T. Petrovič
	221	Značke lovskih organizacij — V.
Jubilanti:	217	
Mladi pišejo:	217	
Lovska kinologija:	218	Nekaj nasvetov pri prehrani doraščajočih psov — M. Pipuš
V spomin:	219	
Lovski oprtnik:	220	Nekaj o naših brakadah — M. Sekirnik
	221	Jelenjad in divji prašiči v lovišču LD Petišovci — J. Kopinja
Šaljive:	222	

Zasedanje generalne skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi v Sofiji

Veljko Varičak

Od 28. do 31. maja 1978 je bilo v Sofiji (Bolgarija) XXV. zasedanje generalne skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC). Zasedanju so prisostvovali nacionalne delegacije iz Avstrije, Belgije, Bolgarije, ČSSR, Danske, Finske, Francije, Grčije, Irana, Irske, Italije, Japonske, Jugoslavije, Madžarske, Maroka, Mongolije, Nizozemske, Norveške, Nove Zelandije, Omanskega sultanata, Pakistana, Poljske, Portugalske, Romunije, Senegala, SSSR, Španije, Švedske, Švice, Tunisa, Turčije, Velike Britanije, ZDA, Združenih arabskih emiratov in ZR Nemčije.

Jugoslovansko delegacijo je vodil ing. Marko Bulc, predsednik komisije Lovske zveze Jugoslavije za mednarodne odnose v lovstvu.

Predsednik CIC princ Abdorezza Iranski je v svojem uvodnem poročilu podal pregled dejavnosti administrativnega sveta CIC, poročal o stikih z raznimi mednarodnimi organizacijami in o sredstvih sklada CIC. V tem skladu, katerega obresti so namenjene za financiranje raznih strokovnih raziskav, je zbranih že nad 4 milijone dolarjev. Prve raziskave, financirane s tem denarjem, bodo namenjene za proučevanje ptic selivk, upadanju številčnosti poljskih jerebic in kotorn ter zaščiti argalija (azijske divje ovce) ter organizaciji nacionalnih parkov v Mongoliji.

Generalni sekretar CIC Werner Trense je predložil skupščini v potrditev načrt dejavnosti strokovnih komisij CIC za leto 1979. Za nas Jugoslovane sta v okviru teh načrtov zlasti zanimiva dva sestanka: prvi bo namenjen vprašanju o muflonu in bo 29. in 30. januarja 1979 v Pragi, drugi bo 15. in 16. februarja 1979 v Salzburgu in bo obravnaval širjenje življenjskega prostora jelenjadi ter vprašanje škod. Po uvodnem delu zasedanja skupščine se je delo nadaljevalo v komisijah. Zadržali se bomo predvsem na temah in problemih, ki zadevajo evropsko divjad.

Komisija za veliko divjad Evrope in Azije

1. Na osnovi poročila o sestanku v Pontresini (Švica), ki je obravnaval problem kozorogov, je komisija predlagala generalni skupščini CIC, da kot ugotovitev in priporočilo sprejme naslednje:

a) Alpski kozorog

Komisija izreka zahvalo in priznanje Italiji, ki je z zaščitnimi ukrepi pred približno sto leti rešila alpskega kozoroga popolnega uničenja in ga ohranila v zadostnem številu v predelih sedanjega Nacionalnega parka Gran Paradiso. Od tu so to divjad ponovno naselili v Švico in druge alpske dežele.

Komisija izreka tudi priznanje in zahvalo Švici, ki je z dolgoročnimi ukrepi uspela naseliti že iztrebljene kozoroge ter z gojitvenimi ukrepi dosegla, da je ta divjad v tej deželi tako razširila svoj življenjski prostor in se razmnožila, da je sedaj njena številčnost prek 17 000.

Za nadaljnje uspešne naselitve kozorogov gre zahvala tudi lovskim organizacijam Avstrije, Francije, Jugoslavije in ZR Nemčije, ki so to alpsko divjad dobile iz Švice in Italije.

Na osnovi dolgoletnih izkušenj in uspehov pri gojitvi in naselitvah kozorogov, predvsem Švice (Engadin in Vallis) ter tudi Italije (Gran Paradiso), komisija predlaga:

— Pred vsako novo naselitvijo je potrebno, da biotop proučijo in ocenijo izkušeni poznavalci kozorogov. — Za ustanovitev nove kolonije je potrebno najmanj 6 do 10 živali, starih od 2 do 6 let. Čistokrvnost je osnovni pogoj; križance med kozorogi in domačimi kozami je treba odločno odstraniti.

— Gostota populacije kozorogov na določenem področju doseže svoj vrh, ko se opazijo škode od te divjadi in ko njena teža prične upadati. Prirastek v zdravi populaciji je v poprečju 10 % spomladanske

Znak Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi, izdan ob zasedanju njegove generalne skupščine v Sofiji, maja 1978

številčnosti. Uravnavanje staleža z odstrelom naj bo zato v skladu s takim letnim prirastkom.

b) Španski kozorog

Posebno priznanje komisije velja španski vladi, španski lovski organizaciji in Inštitutu za varstvo narave (ICONA) za odlične ukrepe pri varstvu in gojitvi španskega kozoroga. Številčnost te divjadi se je iz leta 1970, ko so jih našli 11 600, povečala do leta 1977 že na 28 000.

2. Na zasedanju komisije oz. njene delovne skupine v Salzburgu (Avstrija) je bila na dnevnem redu škoda od jelenjadi. Komisija oz. skupina je ugotovila in predlaga:

— Številčnost jelenjadi se je v zadnjem času v nekaterih evropskih državah prekomerno povečala. Zato naj bi ta problem obravnavali v tesnem sodelovanju lovstvo, kmetijstvo, gozdarstvo, znanstvene institucije, varstvo narave in turizem. — Do škod v gozdovih ne pride le zaradi prevelike številčnosti jelenjadi, temveč tudi zaradi vznemirjanja (turisti ipd.) kakor tudi zaradi radikalnega izvajanja odstrela. Poleg prevelike številčnosti te divjadi povzročata pri njej stres zlasti korenito, napeto izvajanje lova (npr. preveč lovskih upravičencev) in turizem (npr. neurejenost smučarskega športa v predelih z jelenjadjo), ker ne upoštevata temeljnega življenjskega pogoja za jelenjad (mir). — V takih primerih ni možno, kljub zmanjšanju števila divjadi, škode bistveno zmanjšati. Treba bo poča-

kati na to, kako se bodo populacije jelenjadi na novo formirale, ko bo pritisk intenzivnega lova popustil. Pri redukcijskem odstrelu pa je treba predvsem paziti, da se ohrani naravno spolno razmerje in pravilna starostna struktura.

— Da bi čimbolj preprečili škodo, je smotno ustvariti področja, kjer bo divjad imela mir. Turisti, ki se na takih področjih držijo poti, imajo tudi večjo možnost za opazovanje divjih živali.

— Treba je stremeti za tem, da se v stalnih stikih med gozdarskimi in lovskimi organizacijami z ustreznimi ukrepi najdejo v središčih jelenjih biotopov načini za izboljšanje pašnih zmogljivosti.

— Zimskega krmljenja ne opustiti, tako zaradi preprečevanja škode v gozdovih kakor tudi zaradi varstva divjadi same.

— Jelenji areali (površine) naj se ne povečujejo.

— Sprememba biotopa, stanje stresa populacije, pomanjkanje grmičevja, s pašo revni gospodarski gozdovi in še marsikaj so možni vzroki za povzročanje škod.

— Prizadevanja lovcev za zmanjšanje števila jelenjadi so znana. Toda načini ugotavljanja številčnosti, kot osnove za gospodarjenje z jelenjadj, niso zadovoljivi in jih bo treba izpopolniti. Priporoča se odstrel ustrezno po spolih v vseh starostnih razredih.

3. Simpozij o evropskem losu je bil v Białowiezi (Poljska). Stalež in odstrel losov v letu 1977 v evropskih populacijah sta bila:

Država	Številčnost	Odstrel
Norveška	30 000	12 900
Švedska	200 000	ni podatka
Finska	100 000	24 000
Poljska	4 000	800
Sovjet. zveza	600 000	35 000

Močno rogovje švedskega losa na svetovni lovski razstavi v Budimpešti leta 1971
Foto Fr. Cvenkel

— Hiter porast številčnosti in širjenje losa v zadnjem času po vsej severni Evropi je posledica tega, ker je ta divjad dosegla na svojem dosedanjem življenjskem prostoru največjo možno gostoto.

— Los je na Norveškem, Švedskem in Finskem najpomembnejša divjad.

— Pomen losa ni samo na gospodarskem, ampak tudi na biocenoznem in lovskem področju.

— Ohranitev losa kot dela živalstva z domovinsko pravico v deželah, kjer sedaj živi, je naloga sodobne družbe.

Komisija za ptice selivke

Po obširnem poročilu o svoji dejavnosti je predložila številne predloge in resolucije. Med njimi tudi:

— Popolna zaščita ujed je postala nujnost. Vsako neizpolnjevanje zaščitnih ukrepov mora biti pozorno proučeno in utemeljeno.

— Večji del kljunačev je že februarja v parih in se zadržuje v bližini svojih gnezdišč. Zato naj vlade dežel, kjer v tem času še niso prepovedale lova, to store čimprej.

— Ujede, zlasti jastrebi, sokoli in orli, so v jugovzhodni Evropi ogrožene zaradi uničevanja njihovih biotopov, zaradi pomanjkanja naravne hrane kakor tudi zaradi nenamernih zastrupitev pri pokončevanju vol-

kov, lisic in šakalov s strupi (zlasti s strihninom). Zato se prosi vlade dežel, da store vse potrebno za ohranitev ujed z zakonitimi predpisi, kjer to še ni urejeno. Priporoča se ustanovitev rezervatov v Rodopskem gorstvu, kjer bi moralo biti okolje v celoti ohranjeno, prepovedan vsak lov oz. uničevanje ujed ter njihovih gnezd kakor tudi ureditev krmišč za jastrebe. S tem bi pripomogli k ohranitvi zadnjih velikih ujed Evrope.

Komisija za lovske trofeje

je sprejela predlog posebne delovne skupine, ki je v Reresu v Španiji pripravila nove kriterije glede podeljevanja medalj za roglje kantabrijskega gamsa (*Rupicapra rupicapra parva Cabrera*). To je posebna, popolnoma izolirana gamsja podvrsta, ki živi v Kantabrijskih planinah na zahodu Španije z okoli 15 000 gamsi. Po velikosti in moči rogljev so veliko šibkejši kakor naši. Po tem predlogu bodo roglji kantabrijskega gamsa jakosti od 78 do 81,49 točke nagrajeni z bronasto, od 81,50 do 84,99 točke s srebrno in od 85,00 točk dalje z zlato medaljo.

O novih kriterijih za podelitev medalj za lovske trofeje drugih vrst evropske divjadi bo komisija razpravljala na naslednjem zasedanju generalne skupščine.

Argali — azijska divja ovca, sorodnik evropskega muflona

Na predlog posebnega odbora za nagrade CIC-a za leto 1978 sta literarno nagrado prejela Magda in dr. Akos Szederjei, oba z Madžarske, kot priznanje za vrsto strokovnih knjig iz biologije in gospodarjenja z divjadjo.

Pred zaključkom zasedanja generalne skupščine so bile še volitve predsednika in dveh podpredsednikov CIC-a. Za predsednika je bil ponovno izvoljen princ Abdorezza Iranski, za podpredsednika pa gene-

ral Hristo Ruskov (Bolgarija) in Don Alfonso de Urquijo y Landecho (Španija).

Naj omenimo še, da je vse udeležence tega generalnega zasedanja CIC-a sprejel v palači Bojana, neda-leč od Sofije, tudi predsednik državnega sveta Bolgarije Todor Živkov.

Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjad (CIC) dobiva iz dneva v dan večji pomen. Vse več držav se včlanjuje vanj (tudi številne neuvrščene države Afrike in Azije) in njegovo delo je vse bolj strokovno (v komisijah). Predstavništva lovskih organizacij raznih dežel dobivajo v CIC-u vse večji vpliv in vse manj pomenijo posamezniki, ki so sicer požrtvovalni in sposobni sodelavci, a niso predstavniki lovskih organizacij svojih dežel. To je najboljši dokaz, da je Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) na dobri poti za napredek in razvoj lovstva v svetu.

zamejstvu in pri nas v Sloveniji. Menimo, da je to potrebno z ene strani zato, da ne bi nastal po nepotrebnem preplah z vsemi negativnimi posledicami, z druge strani pa, da ponovno obudimo nekatere sicer že znane, pa vendar že rahlo pozabljene ugotovitve in nasvete.

Steklina je neozdravljiva bolezen živali in ljudi. Zato jo zatiramo po zakonu o zdravstvenem varstvu živali pred kužnimi boleznimi.

Že leta 1972 nam je grozil vdor bolezni iz Madžarske. Zato so bile takrat z »Odredbo o območju, ki je ogroženo s steklino in o ukrepih za preprečevanje in zatiranje te kužne bolezni« občine Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota proglašene za ogroženo območje s steklino, kot veterinarsko sanitarni ukrep za preprečevanje in zatiranje te bolezni pa je bilo odrejeno (cit.) »ubijanje lisic«.

V letu 1973 je širjenje stekline v obmejnem območju Madžarske toliko napredovalo, da se je bolezen začela pojavljati že tudi pri nas, v začetku v občini Murska Sobota (18. 9. 1973), nato še v občini Lendava (24. 10. 1973). Zato je bilo potrebno sprejeti novo odredbo, to pot »Odredbo o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline« (Uradni list SRS, št. 35/73), ker je bila pač bolezen že na našem območju.

V tej odredbi je poleg določil o okuženih, neposredno ogroženih (občine, ki mejijo na okužene občine) in ogroženih območjih (vse občine v SR Sloveniji) predvsem pomembno, da so predpisani tudi natančni veterinarsko-sanitarni ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline v SR Sloveniji.

Naj naštejemo tiste, ki bi jih morali poznati zlasti lovci.

Lovec, pa tudi kdorkoli drugi, mora (cit.), »če se pojavi steklina ali se pojavijo znaki, po katerih se sumi, da je domača žival ali divjad zbolela ali poginila za steklino (spre-

Steklina trka še na druga vrata

Karel Gošler, direktor Republiške veterinarske uprave v Ljubljani

Članek objavljamo z ozirom na sklep skupščine LZS od 8. julija t. l. (Lovec, št. 6/78, na strani 163). Uredništvo

V lovskih vrstah je nanovo zaživelo zanimanje za steklino, zlasti za silvatično, torej za bolezen, ki se pojavlja predvsem med divjadjo in drugimi divjimi sesalci.

Na seji skupščine Lovske zveze Slovenije, ki je bila 8. julija t. l., je delegat ZLD Gorenjske poročal o steklino na avstrijskem Koroškem in da se ta bolezen že približuje gorenjskim loviščem. (Preberi poročilo »Srečanje lovcev treh dežel v Beljaku«, Lovec, št. 6/78, na strani 187.)

Po avstrijskem veterinarskem biltenu (»Amtliche Veterinärnachrich-

ten«), št. 11, od 29. junija 1978, so v Avstriji ugotovili (v 25 okrajih oz. 83 občinah oz. 109 loviščih) od 1. januarja do 15. junija 1978 s steklino okuženih 132 divjih živali (največ lisic — 105) in 2 ovci.

Izmed okrajev, kjer se pojavlja steklina, mejita na Jugoslavijo okraja Celovec—okolica (Klagenfurt—Land) in Beljak—okolica (Villach—Land). V prvem so v 5 občinah oziroma 6 loviščih ugotovili 6 steklih lisic, v drugem pa v 4 občinah 5 steklih lisic. V preostalih 6 okrajih, ki mejijo na Jugoslavijo, stekline niso ugotovili.

Ne bomo se spuščali v razpravo o točnosti teh podatkov, pač pa naj rečemo besedo, dve o epizootiološki situaciji stekline v neposrednem

menjeno vedenje, močna razdražljivost ali potrtoost, napadi na druge živali ali ljudi brez vzroka, izguba prisebnosti, ohromelost spodnje čeljusti ali zadnjega dela telesa in slinjenje) to takoj sporočiti pristojni veterinarski inšpekciji ali najbližji veterinarski postaji.

Lastniki morajo živali, za katere se sumi, da so zbolele za steklino, izolirati in o tem obvestiti veterinarsko službo. Zveri, ki pridejo v bližino naselja, čred, hiš in podobno in ki se nenaravno vedejo, je treba takoj ubiti, trupla pa tako zavarovati, da so nedostopna ljudem in živalim, dokler pristojna veterinarska služba ne odredi nadaljnje ukrepe.

O sumu ali ugotovitvi stekline in o sprejetih ukrepih mora veterinarska inšpekcija poleg drugih dejavnikov obvestiti tudi lovske organizacije. Obvestiti pa mora tudi občane, na krajevno običajen način. Pse oziroma mačke, ki so ugriznili ali drugače poškodovali človeka, je treba takoj strogo izolirati. Vsakdo, ki vidi ali izve za takšen ugriz ali poškodbo človeka, mora o tem obvestiti najbližjo veterinarsko postajo oziroma zdravstveno organizacijo združenega dela, ki nato ustrezno ukrepa.

Pse in mačke, ki so človeka ugriznili ali poškodovali, je treba 15 dni veterinarsko nadzorovati, neglede na to, ali so bili proti steklini cepljeni ali ne. Klinični pregledi se opravijo prvi, peti, deseti in petnajsti dan nadzorovanja.

Brž ko se ugotovi, da je žival okužena s steklino ali se o tem utemeljeno sumi, veterinarski inšpektor odredi tako žival pokončati.

Pse oziroma mačke, za katere se ugotovi, da so bili v neposrednem stiku z okuženo živaljo, je treba pokončati neglede na to, če so bili cepljeni proti steklino ali ne (določilo 6. točke odredbe).

Na okuženem ali neposredno ogroženem območju odredi občina kontumac psov in mačk in p r e p o v e

Sumljivo se obnaša, kakor da bi bila stekla
Foto J. Černač

l o v s p s i. Pse in mačke, katerih lastniki se ne drže predpisanega kontumaca, je treba takoj pokončati. Poleg teh je treba v SR Sloveniji pokončati vse neregistrirane in necepljene pse, pse brez znamkice ter potepuške pse in mačke (11. točka odredbe).

Na okuženem ali neposredno ogroženem območju se odredi tudi pokončevanje zveri in pižmovk, kar organizirajo in izvajajo lovske organizacije. Trupla teh živali morajo člani lovske organizacije takoj zapakirati v nepropustno vrečo in jo z označbo kraja in dneva odstrela oziroma najdbe takoj poslati najbližji veterinarski postaji.

V izjemnih primerih, ko bi bil zaradi velike oddaljenosti ali nedostopnega terena transport takšnega trupla preveč težaven, je dovoljeno truplo zakopati na kraju odstrela ali najdbe v tako globoko jamo, da ga pokrijemo z najmanj meter debelo plastjo zemlje ali kamenja.

Pokončane zveri in pižmovke na okuženem in neposredno ogroženem območju je prepovedano odirati. Izjemno to lahko dovoli pristojni veterinarski inšpektor, vendar pod določenimi pogoji.

V okuženem in neposredno ogroženem območju mora lovska organiza-

cija prijaviti pristojni veterinarski inšpekciji tudi odstrel druge divjadi, ki se je nenaravno vedla.

Če je bila divjad ustreljena, pa se sumi, da je zbolela za steklino, mora biti njeno meso v vsakem primeru veterinarsko-sanitarno pregledano, čeprav je namenjeno za domačo porabo.

Posodo, ovratnico in druge predmete steklih psov in mačk je treba zakopati ali sežgati po navodilih in pod nadzorstvom veterinarske inšpekcije.

Odredba torej v veliki meri pojasnjuje, kdaj naj posumimo na steklino in kako naj ukrepamo. Točno tudi navaja, kaj mora kdo izmed udeleženih dejavnikov storiti, da bi se bolezen ne razširila oz. čimprej zatra.

Menimo, da ta sestavek v veliki meri odgovarja na vprašanja, ki se zastavljajo ob novi nevarnosti, ko nam preti steklina skozi »druga vrata«, to pot iz Avstrije.

Po naši oceni, ki sloni na uradnih podatkih iz avstrijskega veterinarskega biltena, ki sem jih v tem sestavku navedel, stopnja ogroženosti naših obmejnih občin še ni tolikšna, da bi bilo utemeljeno proglasiti naše območje ob avstrijski meji za neposredno ogroženo, z vsemi obveznostmi, ki jih za takšno območje odredba o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline določa.

Če se bo pa nevarnost stopnjevala, bo pač treba ustrezno ukrepati neglede na nevšečnosti, ki takšne ukrepe spremljajo. Lovcem in lovskim organizacijam obmejnih občin Gorenjske bi bilo kljub vsemu tudi v takšni situaciji veliko lažje. Saj se lahko zgledujejo pri lovskih tovariših iz občin Lendava in Murska Sobota, ki imajo zasluge, da veterinarska služba lahko drži bolezen »na kratko«, da se le redko pojavlja, da še ni bila ugotovljena pri človeku, in predvsem, da še ni prodrla na območja tostran Mure.

O damjeku — jelenu lopatarju

Dušan Šušteršič

Uvod. Ta parkljasta divjad iz družine jelenov (Cervidae) pravzaprav pri nas ni nova, kakor so mufloni. Obori z damjeki sta namreč obstajali že pred prvo svetovno vojno v Pardovcu pri Oplotnici in v Slivnici pri Mariboru. Opuščeni sta bili leta 1923 oziroma 1924 in potem do leta 1962 pri nas ni bilo damjekov. V tem letu pa začno naseljevati damjeko v prosto naravo. Prve so spustili (leta 1962) v prilagojevalno (aklimatizacijsko) oboro pri Šumiku na Pohorju.

Izčrpno poroča o naseljevanju damjekov in druge divjadi v lovišča SR Slovenije Blaž Krže v članku »Naselitev novih vrst divjadi v Sloveniji«, Lovec, št. 3 — 1975. V njem so tudi statistični podatki o pomladanskem staležu in odstrelu damjekov v letih od 1970 do 1974. Leta 1974 je bilo torej v loviščih lov. družin 197 damjekov, v loviških lovskih organizacij združenega dela (OZD) pa 132, skupno 329. V letu 1974 je bilo odstreljenih skupno 9 damjekov.

Leta 1975 je bilo v loviščih SR Slo-

venije skupno 400 (401) damjekov, leta 1976 500 (502 in leta 1977 čez 600 (648). Odstreljenih pa je bilo leta 1975 skupno 21 damjekov, leta 1976 pa 38.

Stalež te divjadi se v Sloveniji veča, zato bo treba preiti na smotrnejšo gojitve. To pa zahteva izkušnje v gojitvi in dobro poznavanje lastnosti in navad te divjadi. Ker pri nas še nimamo večjih izkušenj z njo, se moramo pač poslužiti virov iz dežel, kjer imajo damjeko v večjem številu že dolgo.

Med temi je zlasti Češkoslovaška. Zato sem segel po učbeniku za višji strokovni lovski izpit »Myslivost« (Lovstvo), Praga, I. 1966.

Opis. Damjeka (Dama dama L.) imenujejo na Češkoslovaškem lisasti damjek, zaradi belih lis po telesu. Obarvanost je različna. Najpogostejša je rjava do temno rjava podlaga z belimi pikčastimi lisami. Žival ima izrazito temnejšo progno po hrbtu. Nekateri damjekci nimajo lis, nekateri so skoraj črni, plavi (v smislu plavolas) in beli. Zimska dla-

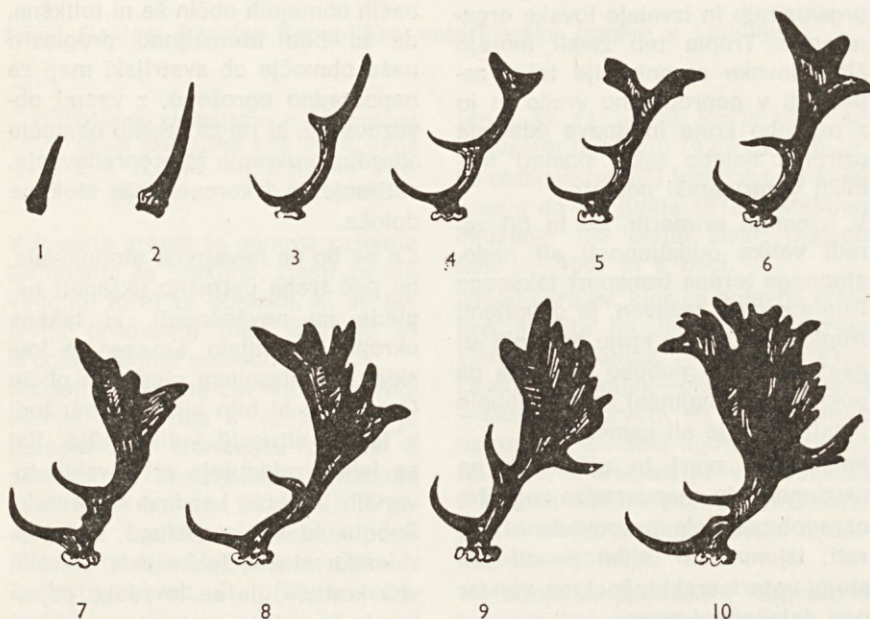
ka je temnejša, sivo rjava in bele lise so manj izrazite. Damjekci se prebarvajo septembra in oktobra, spomladi pa maja in junija. Od navadnega jelena se damjek loči po manjši postavi in bolj tršatem telesu. Ima daljši rep, ki je spodaj in na koncu bel, zgoraj pa črn. Z njim ta divjad stalno giblje, z repom izraža tudi svoje občutke. Kadar beži, dvigne rep pokonci. Če je zadeta, ga povesi, pri zgrešenem strelu pa z njim močno udarja po okencu. Lovci pravijo, da »ploska«. Okence je veliko, belo, s temnim robom. Iztrebljen damjek tehta 45—80 kg, košuta 22 do 40 kg. Sicer pa teža močnega damjeka lahko doseže tudi 100 kg, močne košute pa četrtno manj.

Zobni znak je isti kakor pri navadnem jelenu, s tem da damjek nima prodnikov. Stalno zobovje dobi pri starosti 24 mesecev; zobni znak je 0 0 6
3 1 6, torej enak kakor pri srnjadi.

Mlečno zobovje ima znak 0 0 3
3 1 3 in

ga imajo teleta do 4. meseca starosti. Starost se (približno) ugotavlja po obrabljenosti kočnikov (predmeljakov in meljakov). Ta divjad ima vonjavne žleze, in sicer solzne, znojne in medparkeljne. Posebne žleze pri košutah (podobno kakor pri košutah navadnega jelena) okrog spolovila in ritnice imajo svojo nalogo v roku. Pri jelenu pa v tem času delujejo žlezice z enako vlogo ob ustju spolovila, žile.

Damjekovo rogovje je lopatasto in se posamezen rog imenuje lopata. Zato tudi jelen lopatar. Košute so mulaste. Razvoj rogovja je podoben razvoju pri navadnem jelenu. Rožnice se začno razvijati teličkom v decembru prvega leta starosti. Šilasto rogovje lanščaki očistijo v avgustu, odpade pa jim šele junija v tretjem letu starosti. V nadaljnjem razvoju damjekom rogovje praviloma odpada v maju, močnim jelenom pa že v aprilu. Novo rogovje očistijo avgusta — septembra. Vse razvojne stopnje in časovni biološki pojavi (ruk, poleganje mladičev) v

Razvojne stopnje rogovja damjekov: 1 — šilar (prvo rogovje), 2 — šilar (drugo rogovje), 3 do 5 — žličar (drugo rogovje), 6 in 7 — lopatkar, 8 — parač, 9 in 10 — lopatar

primerjavi z navadnim jelenom kasnijo za okoli 3 tedne. Prav tako razvoj rogovja. V prvi zimi nastavi damjek šilasto rogovje (prvo rogovje). Stopnjo vilarja (šilar z nadočnikoma) po pravilu preskoči, tako da je z drugim rogovjem šesterak (z nadočnikoma in srednjikoma). V nadaljnjem razvoju se zgornji del veje nad srednjikom sploščuje v lopatico in damjek postane »žličar«. Češko ime je »vařekař« — »vařečka« je kuhalnica — ki ji je zgornji del roga na tej stopnji podoben. V nadaljnjem razvoju se ta »žlica« (lopatica) stalno razširja in podaljšuje s številnejšimi in globljimi zasedami, zarezami robov in lopatica postaja lopata.

Damjek je sprva lopatkar, potem lopatar. Lopata ima dlan koničasto ali čipkasto razčlenjeno v posamezne odrastke, imenovane »prsti«. Prvi prst zadaj je »palec« (češki naziv je tudi »palec«). Zadnji zgoraj je »kavelj« (češki naziv je hák). Rogovje močnega lopatarja tehta 2 do 3,5 kg. Nepravilno in spačeno rogovje je redkost. Dvojne in celo trojne veje na eni rožnici se pojavijo včasih zaradi tega, če prvotna veja ni odpadla.

Izvor, razširjenost in življenjske značilnosti. Prvotna damjekova domovina je vzhodno Sredozemlje. Na Češkem so ga v oborah začeli gojiti že ob koncu srednjega veka. V več evropskih deželah damjeke še sedaj največ goje v oborah. Na Češkoslovaškem uspevajo v toplejših področjih z mešanimi gozdovi. V zadnjem času se je damjek obnesel tudi že v prostosti, kjer postaja prava plaha in previdna divjad. Tudi ostrejšim podnebnim razmeram se prilagaja, zlasti v gričevju.

Kot divjad prvotno najtoplejšega področja zmerne podnebne pasu se je zelo dobro prilagodil življenjskim pogojem srednje in zahodne Evrope. Ugajajo mu zlasti listnati gozdovi ter mešani s prevladujočimi listavci, prepreženi s širnimi jasmami, travniki in polji. Iz listnatih goz-

Jelen damjek v svoji značilni drži pri teku

Foto M. Hain, DIANA

dov z izdatno in obilno pašo navadno niti ne izstopa na polje.

Damjek je čredna žival; stari jeleni pa samotarijo. Kjer je malo pašnih površin, se damjeki radi klatijo. Na begu ta divjad pogosto teče tako, da se odganja od tal z vsemi štirimi hkrati, kar spominja na kozje poskakovanje. Za razliko od navadnega jelena se damjek ne kaluža, pač pa si v roku koplje plitve jame, v katerih se hladi.

Znano je, da ta divjad doseže do 30 let starosti, zlasti v oborah. Glede hrane je skromna in se zado-

volji z najrevnejšo pritalno pašo. Škode z obgrizanjem, objedanjem in lupljenjem drevesnih debel niso preobčutne. Odvisno od okolja in števila damjekov. Ruk traja od začetka oktobra do novembra, njegovi spremljajoči pojavi so pa zelo podobni roku navadnega jelena. Jeleni lopatarji rukajo hripavo. Košute se pariyo v drugem letu starosti, jeleni pa praviloma v tretjem, čeprav so spolno zreli že kot lanščaki. Košuta nosi 31—32 tednov in v juniju povrže večinoma po 2 telička. Mladiče doji do ruka in še po njem.

Razvojne oblike rogovja: levo — obetajoče, desno — neobetajoče (za izbirni odstrel); a — v drugem letu starosti (lanščaki), b — v tretjem letu, c — v četrtem letu, d — v petem letu

Po roku se ta divjad združuje v trope, posebej jeleni, posebej košute z mladino.

Zatrjujejo, da se ta divjad hrani bolj z zeliščnim in grmovnim slojem ter manj objeda in lupi drevje kakor druga jelenjad. V ugodnih življenjskih pogojih se hitreje plodi od navadne jelenjadi. Prednost ima tudi v večji odpornosti proti boleznim.

Gojitev. Na Češkoslovaškem se ravna po načelih, ki veljajo za navadno jelenjad. Zaželeno spolno razmerje je 1 : 1,2 oziroma 1 : 2 v korist košut (košute in košute-junice). Starostna sestava naj bo pri spolnem razmerju 1 : 1,2 in količniku prirastka 0,7 (tj. 70 %) približno takale: telički 22 %, mladi damjeki

(1—3 leta) 15 %, dorasli (nad 4 leta) 20 %, mlade košute 18 %, starejše 25 %. Med damjeki samci naj bo krog 40 % 2—3-letnih, 35 % 4—6-letnih in 25 % nad 7 let starih. Iz gojitvenega vidika delijo to divjad na obetajočo in neobetajočo. Med neobetajočo so živali za izbirni (gojitveni) odstrel, to so damjeki, neprimerni za nadaljnjo gojitev zaradi svojih telesnih, trofejnih in zdravstvenih pomanjkljivosti. Osnovno pri tem je kar najzanesljivejše ugotavljanje starosti pri živi divjadi. To ugotavljamo podobno kakor pri navadni jelenjadi, tj. po telesni postavi in moči ter po rogovju. Izbirni odstrel pri tej divjadi ni lahka naloga. Zahteva mnogo izkušenosti in podrobno poznavanje krajevne div-

jadi. Z odstrelom je treba poseči v vse starostne razrede, poglavitno med mlade. Odstrel mora zlasti zajeti šilarje. Izločati je treba predvsem bolne, slabotne in prestarele živali, brez ozira na spol. V loviščih, kjer žele obdržati določeno barvno zvrst divjadi, izločajo živali z drugačno obarvanostjo.

Pri odstrelu košut in telet se ravna po enakih načelih kakor pri navadni jelenjadi. Prednostno odstrelje slabotna, pozno poležena in osirotela teleta. Telesno razvitost telet ugotavljajo, primerjajoč teleta v tropu. Od košut sodijo v izbirni odstrel predvsem bolne in šibke. Posebno pozorno je treba ocenjevati mlado divjad, zlasti enoletne in ostarele košute. Ena izmed osnov za presojo vodeče košute, če je za odstrel ali ne, je tudi kakovost njenih mladičev. Jalove košute so redke. Če košuta ne vodi mladiča, je to navadno znak, da je na nek način poginil. Pogoj za odstrel vodeče košute je, da najprej odstrelimo mladiča, kar je sicer splošno pravilo tudi pri odstrelu druge divjadi.

V izbirni odstrel sodijo vsi slabi letni in dveletni šilarji, žličarji in lopatkarji s kratkim in slabim rogovjem. Med lopatarji izločamo take s preglobokimi ali s preplitvimi zajedami v lopatah oziroma če so brez zajed oz. zarez. Obetajoči šilarji morajo imeti vsaj 8—10 cm dolga šila, obetajoči žličarji vsaj 40 cm dolge veje, obetajoči lopatkarji (s tretjim rogovjem v četrtem letu) pa vsaj 45 cm dolge ter dobro razvite lopatke.

V izbirni odstrel sodijo tudi damjeki z ozkimi lopatami ali pa s previsoko nastavljenimi ter zakrnelimi »palci«. Sem sodijo tudi damjeki s premalo ali preveč razkrečnim rogovjem. Nezaželeno je prhlo rogovje, ki se rado drobi in lomi. To se včasih pojavlja pri damjeki v starih oborah, kot znamenje pešanja kakovosti divjadi.

Divjad v oborah kakovostno izboljšujejo tudi z občasno osvežitvijo krvi. Pri tem je važno, da se za ta

namen uporabi kakovostna in zdrava divjad. Osvežitev krvi je nujna zlasti v manjših oborah. Toda, če osvežitev ni povezana z rednim in pravilnim oskrbovanjem oborske divjadi, uspeha ni. Glavni vzrok upadanju kakovosti oborske divjadi je predvsem slaba, nepravilna prehrana, nepravilen odstrel in prevelik stalež.

Načrtovanje. Kako pri parkljasti divjadi na Češkoslovaškem to izvajajo, je (teoretično) razloženo z razpredelnici 1, 2 in 3 v Lovcu, št. 6/73, v članku »O muflonih«.

Zastavlja se torej vprašanje, kakšno naj bi bilo enakovredno razmerje normalnih pomladanskih staležev srnjadi, kot glavne divjadi, in damjekov v gozdnatem lovišču. To kaže primer iz Češkoslovaške:

- Površina lovišča — 5000 ha
- Glavna divjad — srnjad
- Lovišče je z ozirom na glavno divjad razvrščeno v — I. kakovostni razred
- Normalni pomladanski stalež po razpredelnici 2 (na 100 ha) — 13 živali
- Na celotni površini lovišča norm. poml. stalež (13×50) — 650 živali
- Druga parkljasta divjad v lovišču — damjeki
- Enakovredno razmerje normalnih pomladanskih staležev na enoti površine (1000 ha) po razpredelnici 3 za:
 - srnjad (130×1) — 130
 - damjeke ($130 \times 0,375$) — zaokr. 49
- Normalni pomladanski stalež na celotni površini lovišča:
 - srnjadi ($130 \times 5 = 650 : 2 = 325$) — skupaj 325 ali 6,5 na 100 ha
 - Damjekov ($49 \times 5 = 245 : 2 = 122,5$) — zaokr. 122 živali ali 24,4 na 1000 ha**

Skupaj — 447 živali ali 89,4 na 1000 ha

Račun kaže, da je enakovredno razmerje normalnih pomladanskih sta-

Razvojne oblike rogovja: levo — obetajoče, desno — neobetajoče (za izbirni odstrel); e — v šestem letu starosti, f — v sedmem in osmem letu

ležev srnjadi kot glavne divjadi v lovišču in damjekov $325 : 122$ ali $1 : 0,375$ ($325 \times 0,375 = 121,875$ ali zaokroženo 122). To pomeni, da je to razmerje biološko uravnoteženo po češkoslovaških merilih, tj. da stanišče zagotavlja obema vrstama divjadi potrebno količino hrane, hkrati pa je ta skupni normalni pomladanski stalež gospodarsko znošen.

Mnenja sem, da bi se moral za naša lovišča, ki zajemajo nižinski in gričevnati svet, in ki imajo najugodnejše pogoje za gojitev srnjadi, količnik 0,375 za damjeke znižati. Za znižanje govori več dejstev. Prvič, da se srnjad bolj ali manj umika pred damjeki. Strpnost damjekov do srnjadi je do neke mere odvisna tudi od značilnosti življenjskega okolja. Drugič, da je ob manj-

ši kakovosti paše toliko bolj zahtevna srnjad. Tretjič, da je treba v nižinskem in gričevnatem svetu upoštevati predvsem koristi kmetijstva.

Zaključek. Izbira ustreznega življenjskega okolja za naselitev damjekov na Slovenskem, za gojitev v prostosti z ozirom na zemljepisno lego, menim, da mora biti predvsem odvisna od podnebnih razmer, ki naj bi bile kolikor mogoče čimbolj podobne tistim v damjekovi prvotni domovini.

Pri nas izpolnjujeta ta pogoj le dve področji:

1. Blago podnebje nižinskega in gričevnatega sveta, delno na Štajerskem in v Prekmurju, na Dolenj-

Jelen damjek lanščak Foto I. Napotnik

Damjeki ali jeleni lopatarji v loviščih SR Slovenije

Iz statistike LZS

Zveza lovskih družin	Odstrel v letu 1976				Pomladanski stalež 1977		
	jelen	košuta	tele	skupaj	jelen	košuta	skupaj
Bela krajina	—	—	—	—	—	—	—
Celje	6	6	3	15	56	95	151
Gorenjska	—	—	—	—	—	—	—
Gorica	—	—	—	—	—	—	—
G. Radgona	—	—	—	—	—	—	—
Idrija	—	—	—	—	—	—	—
Kočevje	—	—	—	—	—	—	—
Koper	1	—	—	1	45	47	92
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—
Maribor	2	1	—	3	48	67	115
Notranjska	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	—	—	—	—	5	7	12
Posavje	1	—	—	1	37	30	67
Postojna	—	—	—	—	34	47	81
Prekmurje	—	—	—	—	—	—	—
Ptuj	—	—	—	—	—	—	—
Zasavje	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	10	7	3	20	225	293	518
1975/76—1976	8	1	—	9	137	229	366
1974/75—1975	?	?	?	9	113	161	274
Lovskogospodarske organizacije	jelen	košuta	tele	skupaj	jelen	košuta	skupaj
Fazan	—	—	—	—	—	—	—
Jelen	—	—	—	—	—	—	—
Kompas	—	—	—	—	—	—	—
Kozorog	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljanski vrh	—	—	—	—	—	—	—
Pohorje	16	1	1	18	50	80	130
Prodi	—	—	—	—	—	—	—
Medved	—	—	—	—	—	—	—
Triglav	—	—	—	—	—	—	—
Žitna gora	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	16	1	1	18	50	80	130
1975/76—1976	12	—	—	12	51	85	136
1974/75—1975	?	?	?	9	62	65	127
Skupaj ZLD in lov. gosp. org.	jelen	košuta	tele	skupaj	jelen	košuta	skupaj
1976/77—1977	26	8	4	38	275	373	648
1975/76—1976	20	1	—	21	188	314	502
1974/75—1975	?	?	?	9	175	226	401

Opomba: Navedbe lovskih let in let v prvem stolpcu tabele (1974/75—1975, 1975/76—1976, 1976/77—1977) se nanašajo: lovska leta na prvi del tabele o odstrelu, leta pa na drugi del tabele o pomladanskem staležu. Črtica (—) pomeni nič, vprašaj (?) pa, da ni podatka. Statistika navaja le števila damjekov v loviščih, ne pa tudi v oborah (ograjani deli lovišč).

skem in v Beli krajini. Na teh območjih je razvita osnovna gozdna združba gradna in belega gabra (Querceto — Carpinetum), ki sega poprečno do 500 m nadmorske višine. Nad tem pasom je v glavnem gozd gorske bukve (Fagetum montanum). V najtoplejših predelih gradna in belega gabra je razvit gozd gradna in domačega kostanja, tam uspeva tudi žlahtna trta. To področje ima najugodnejše pogoje za damjeke. Sestavni del teh listnatih gozdov so poleg gradna, belega gabra in domačega kostanja še dob, cer, brest, javor, navadni jesen, jerebika, breka, divja češnja, trepetlika, breza in bukev, v vlažnih predelih topol, vrba in črna jelša. Listnatim gozdovom sledijo po deležu mešani gozdovi listavcev in iglavcev. Čistih gozdov iglavcev je najmanj. Stanišča tega področja v celinskem delu Slovenije sodijo vsekakor v II. kakovostni razred, ob zgornji gojitveni meji pri 500 m nadmorske višine.

2. Področje pod vplivom sredozemskega podnebja, kamor spadajo Primorska in skrajni zahodni del Notranjske onstran Hrušice, Javornikov in snežniškega pogorja. Z ozirom na toplotne in snežne razmere je primeren predel za gojitev damjekov do skrajno vzhodne gojitvene meje oziroma črte: Rupa—II. Bistrica—Pivka—Košana—zahodno pobočje Vremščiće (1026 m)—Senože-

če—Razdrto—Vipava—Nova Gorica. Podrobneje sva opisala to področje Ivan Fabjan v Lovcu, št. 6/1965, in pisec tega sestavka v Lovcu, št. 6/1973. Z ozirom na ustrezne podnebne in pašne pogoje sodijo stanišča tega področja v I. kakovostni razred.

Naselitev te divjadi v opisanih področjih bi bila upravičena le v takšnem obsegu, da ne bi bilo v škodo srnjadi in da bi bil stalež damjekov gospodarsko znosen. Poleg tega naj bi bil damjek divjad odprtih lovišč, ker bi le na ta način postal prava divjad.

Zato sta pri naseljevanju nujno potrebni strokovna presoja in načrtnost.

Sicer pa naj za zaključek ponovim navodilo iz v uvodu omenjenega članka B. Kržeta oziroma iz njegovega referata na konferenci Lovske zveze Jugoslavije, 13. 3. 1975, v Varaždinu (Lovec, št. 3 — 1975, stran 74):

»Vsaka naselitev damjekov mora biti vsestransko strokovno proučena ob upoštevanju bioloških zahtev te divjadi. Izogibati se je naselitvam v področju z jelenjadjo, muflonom in gamsom. Neprimerne so tudi naselitve v področja z ostro, kontinentalno klimo in v področja z velikim prometom, zlasti s cestnim.

Vsako novo naselitev je potrebno izvesti s pomočjo prilagojevalne obore in z najmanj 15 živalmi, po možnosti mlajšimi, ki so zvestejše manjšemu življenjskemu prostoru. Naseljeno divjad tudi markiramo, saj je to sestavni del oziroma element spremljanja uspešnosti naselitve.«

Tudi Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč obravnava naseljevanje novih vrst divjadi. V 16. členu med drugim določa: »Za vnašanje nove vrste divjadi v lovišče je potrebno dovoljenje republiškega sekretarja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki ga izda potem, ko se pridobi mnenje ustrezne strokovne organizacije.«

Pripomba uredništva: Avtor članka je več izrazov, zlasti o delih rogovja, presadil iz češčine v slovenščino. To je razumljivo, saj nimamo ustreznih domačih izrazov, kajti damjek oziroma damjak šele postaja naša divjad. Če pa že moramo imeti besede, izraze, je bolje, da jih presadimo iz slovanskega jezika, kakor pa iz nemščine, kar se je pri nas prepogosto dogajalo.

Avtor tega članka npr. imenuje, enako kakor Čehi, spodnji (največji) odrastek na lopati »palec«. Lovski svetnik Veljko Varičak pa ga v svoji knjigi o ocenjevanju lovskih trofejev, ki jo pripravlja, imenuje »ostroga«. Nemci ta odrastek imenujejo »der Dorn«, kar pomeni »trn«.

Kratkodlaki istrijanec pazljivo posluša svojega vodnika Foto J. Perat

zasnov (PNZ) je npr. pes tekal po lovišču z dvignjeno glavo, za sled zajca se ni zmenil in po preizkušnji je vodnik iskal psa, ne pa pes vodnika, kar bi bilo pravilno.

Skoraj vsaka LD ima v svojem poslovniku določen teren za učenje psov med letom. Seveda pa psa učimo le v času, ko ne pride do škode v lovišču ali do kakih drugih nevšečnosti.

Kaj vse vpliva na dejavnost goniča? Predvsem vreme in teren. Vremenski pogoji pa se lahko že čez dan spremenijo. Tudi veter je eden izmed vremenskih pogojev. Upoštevati je torej treba vreme (oblačnost, rosa, slana, spran teren itd.). Ugoden za lov na zajca je nekoliko vlažen, s travo porasel neobdelan svet, neugoden pa preveč suh ali premoker, kremenčast (apnenčast), močvirnat in mrzel teren, porasel z dišečo vegetacijo.

Ugodni vremenski pogoji so: mirno ozračje, temperatura ne višja od 22° C in ne nižja od — 1° ter ustrezna vlažnost. Neugodni vremenski pogoji pa so: veter, vročina, mraz, suša, slana, dež, vlažna in gosta megla, nenadne vremenske spremembe, pred in po slabem vremenu.

Ob šibkem vetru dejavnost psa v gozdu skoraj ni ovirana. Zelo pa, če je trava ali zemlja ožgana od sonca, če je močan veter, če je deževalo do zore, če teren ni vsaj nekoliko vlažen.

Psa moramo poznati, njegove dobre in slabe lastnosti, da ga lahko obvladamo. Bolje je imeti enega dob-

Goniči nekaterih lovcev imajo prav takšne priučene lastnosti kakor ptičarji. Tudi goniči postajajo plemenitejši in inteligentnejši.

Za učenje goničev je treba veliko volje in truda. Ni vseeno, če je pes skozi vse leto privezan, v jeseni pa od njega zahtevamo, da naj bi delal »čudeže«. Na preizkušnji naravnih

Marsikaj o dejavnosti goničev

(Za mlade lovce)

Tone Oseli, kinološki sodnik

Veliko je bilo že napisanega o psih goničih in o lovu z njimi, gotovo pa še premalo. Gonič ne spada v vsako lovišče, zlasti ne v nižinsko. Pravi teren zanj so hribska lovišča, kjer sta zajec in lisica. Ni lepšega, ko psi zvonijo za zajcem ali lisico. Goniču sta dober voh in glas prirojen, vsega drugega se mora naučiti.

KRATKODLAKI ISTRSKI GONIČ — PO STANDARDU

Središče istrijancev je Istra, širijo pa se po vsej državi in v tujino. Veliko jih je tudi v Italiji. V Sloveniji je pasma dosegla vrhunec. Ker je ta pes postal zelo priljubljen, počasi izpodriva goniče drugih vrst. Istrski kratkodlaki gonič postaja vse bolj uporaben pes na suhem in v vodi. Je vztrajen, oster na roparice, vodljiv, vdan in zvest. Veliko ga je moč naučiti, ker je tudi bister.

Je plemenitega videza, snežno bele barve z oranžno rumenimi lisami. Kratke in goste tanke dlake. Dolge suhljate ozke glave. Vitkega trupa, tankega, lahno navzgor zapognjenega repa. Glas je visok ali nizek, zveneč in tekoč. Plečna višina naj bo 44 do 56 cm. Priporočljiva višina za psa 50 cm in za psico 48 cm. Teža pa 14 do 20 kg. Najprimernejša teža za normalno grajenega psa je okoli 18 kg. Dolžina trupa je 10 % večja od plečne višine. Glava naj bo dolga od zaglavnice do konca smrčka 20 do 24 cm. Smrček črn ali vsaj temen, brez belih ali mesnatih lis, z dobro odprtimi nozdrvmi. Gobec dolg, enakomerno razvit, ne šiljast, nos napet in raven. Šobe pritisnjene, tanke in ne ohlapno viseče. Zobovje popolno, močno, škarjasto. Čelo podolgovato, bolj ozko, lahno vzbočeno z dobro vidno zaglavnico, žleb viden, toda brez gub. Oči odprte, ne izbuljene, zrklo okroglo, šarenica čim temnejša, veke črne ali temne. Pogled bister, ne srep (roparice).

Široko obešeni, tanki uhlji nekoliko nad vodoravno črto oči, plosko viseči ob licu, ne da bi se vili, spodaj ožji in naj segajo hkrati nategnjeni do podočnikov ali še čez, toda vsaj prek oči.

Vrat, merjen od zaglavnice prek tilnika do sredine vihra, dolg 15 do 25 cm, močan, z nekoliko vzbočenim, mišičastim tilnikom, brez podbradka, poševno prirasel na trup. Oprsje vzbočeno. Prsi ne preširoke, toda globoke. Njihov obseg za kakih 12 cm večji kakor plečna višina. Rebra napeta, prsnica komaj vidna. Viher dobro izražen, vendar ne štrleč, hrbet raven in širok, hrbtina črta od vihra proti križu lahno pada. Ledje polno in kratko. Trebušna črta se rahlo vzpenja od spodnjega dela prsi do lakotnic, ki ne smejo biti ohlapne, da pes ni trebušast, a tudi ne preozke, da ni v pasu stisnjen. Križ dolg in širok, posebno pri psicah, raven, lahko nekoliko nagnjen proti ozadju, vendar ne strm (pobit), približno za 2 do 3 cm nižji kakor viher. Rep srednje dolg, ne sega naj prek pête, visoko nastavljen, v korenu močnejši, proti koncu tanjši, lahno navzgor zapognjen. Čim finejši je rep, tem plemenitejši je pes.

Pleča dolga, poševna, dobro pritisnjena ob prsni koš, mišičasta, lopatica z nadlahtnico mora biti v pravem kotu. Podlaket ravna, mišičasta. Komolca ne smeta biti zvrnjena. Gleženj malo viden, piščali navpične, kratke, lahko nekoliko podane, toda nikoli vdrtve več kakor 10°. Šape ozke, sklenjeni prsti bolj mačje kakor zajčje oblike, s trdimi polnimi blazinicami in močnimi nohti.

Pri zadnjih nogah — gledano od zadaj — morajo biti stegna, golen in skočni sklep v ravni črti (vertikalno), ne navzven in ne navznoter zasukani. Kolk malo nakazan, stegna kratka, polna, široka in mišičasta. Koleno visoko, pogačica široka, kot med stegenico in golenico 120°. Golen dolga, poševna mišičasta. Skočni sklep močan. Piščali kratke, navpične, lahko poševne 10 do 20°, brez slednikov. Šape kakor pri sprednjih nogah, po navadi so nekoliko daljše. Kretnje so zelo prožne in živahne. Koža je bolj rožnata, elastična brez gub. Dlaka kratka, fina, gosta, svetlikajoča se. Včasih nekoliko daljša po stegnih in repu (hlačke, ščetka), kar ni zaželeno.

Barva mora biti snežno bela, navadno imajo istrijanci uhlje oranžno rumene (maska), večkrat z zvezdo na čelu, ali pa so uhlji posuti z oranžno rumenimi pikami, kar poudarja čistokrvnost. Večja ali manjša oranžna rumena znamenja so lahko tudi po trupu, največkrat na korenu repa, vendar ne toliko, da bi prevladala temeljno belo barvo. Barva znamenj naj bo sočna, ne blede ne zamolkla ali celo rjava, kar je znak tuje krvne primesi. Tretja barva ni dopustna, niti ne nekaj dlak tretje barve.

Napake pa so: Nezadostna ali pretirana plečna višina, nepravilno razmerje med višino in dolžino, pretop, prešilast gobec, prekratki ali štrleči, prenizko ali previsoko nastavljeni uhlji. Ribje oko, presvetlo oko. Predolga dlaka, zaviti ali celo na stran zasukan rep. Vsaka barva razen bele in oranžno rumene. Močna neskladnost čeljusti, nepopolno zobovje, kriva podlaket, močno zvrnjen komolec, vdrti dlan, pri psih nenormalna moda.

Kratkodlaki istrijanec

Foto P. Adamič

rega psa, kakor več slabih! Lovske pse ne družimo s psi čuvaji!

Psa spustimo kakih sto korakov pred terenom, kjer naj najde zajca oz. kjer bomo lovili. Snamemo mu ovratnico in ga sprva nekaj časa ne spodbujamo k iskanju, ker je morda že sam od sebe dovolj aktiven. Če ni, ga začnemo spodbujati z »išči zajca« ipd. Psa po možnosti usmerimo tako, da išče proti vetru in v hribovitem terenu od spodaj navzgor.

Zajec leži tam, kjer je barva terena najbolj podobna njegovi varovalni barvi. Septembra,* če je lepo vreme, zajec najraje leži v osojnih predelih, rad je v krompirišču, koruzi, na travnatih obronkih in na njivah z zeljem. V deževnem vremenu je rad na dvignjenem svetu v nizkem rastlinju na neobdelanih tleh, med nizkim grmičjem, na strniščih, v kamnolomih in na opuščenih njivah.

* Lov na poljskega zajca (planinski je popolnoma zaščiteno vse leto!) je po zakonu dovoljen od 1. oktobra do 1. januarja, če lovska organizacija (LD) s svojim sklepom lovne dobe ni skrajšala ali lova na zajca zabranila vse leto. Septembra je torej možno iskati zajca s psom le na terenu, ki je po poslovniku ali posebnem sklepu LD določen za šolanje psov. Odstrel v septembru ni dovoljen! Urednik

Oktobra, ob lepem vremenu, je zajec najraje na travnatih obronkih, v koruziščih, na strniščih, praznih njivah, zlasti če so porasle s travo, in ob živih mejah. V deževnih dneh ima raje odprt teren s travo, ki ni pomečkana.

Novembra, ob lepem vremenu, se zadržuje na starih kulturah, na pralah, ob živih mejah, na grmičastih bregovih rek, praznih koruznih poljih in na njivah z zeljem.

Decembra zajec leži na mejah ob njivah in ob poteh, ki vodijo na njegovo pasišče. Če je v decembru lepo vreme, ima rad prisojne lege, grudaste kulture, poganjajoče žito, prazna koruzna polja, nasipe, grmičevje. Ob zelo mrzlem in vlažnem vremenu pa se zadržuje na golih terenih, na pobočjih brez visokega rastlinja, na prodih in v zapuščenih kotanjah. Če je vreme vetrovno, si poišče kritje v odvetrskih legah, če pa tako vreme traja dalj časa, se tudi izpostavi vetru na odprtem prostoru.

Vse to moramo upoštevati. Mlademu psu moramo tudi pomagati pri razreševanju zank — zajčjih kljuk. Če kljuke ne moremo rešiti v krogu, poskušamo z iskanjem v spirali.

Star lovski rek pravi: Pes išče z glavo, goni z nosom, teče s pljuči in drži s krvjo. To vsekakor drži in vsakdo, ki goniča uči oz. vodi, naj to upošteva. Pes, ki ne išče z možgani, ne ve, kje je treba divjad iskati in kako jo je treba dvigniti. Tak pes ne bo nikoli dober dvigač. Če pes nima dobrega nosu, ne more goniti, ker se »spotakne« ob vsaki zajčji kljuki. Gonič se najbolj izkaže pri gonji odraslega zajca, ki je poseben »ljubitelj« kljuk. Glasna gonja je za vsakega psa naporna. Bolj kakor noge mu trpe pljuča. Zato mora dober gonič imeti globoke prsi, da se pljuča lahko brez večjih težav širijo, da pes ne opeša. Zato pravimo, da pes teče s pljuči. A kri spodbuja psa, da dolgo sledi divjad čez drn in strn. Pes, ki nima v sebi zadosti lovske krvi, prehitro popusti, čeprav ne opeša.

Člani Lovske družine Vodice se zbirajo pred brakado

Foto VI. Pleničar

Vse te lastnosti pa mora imeti pes v pravem sorazmerju. S psom, ki se ne more odtrgati od sledu, čeprav ni svež ali pa ga od gonje ni moč odpoklicati, lov ni uspešen. Tudi prehitra gonja ne zadovolji, saj divjad prehitro priteče pred lovca. Dober gonič mora razlikovati nočni in jutranji sled. Nočnega sledu, ki ga je divjad pustila, ko je šla na pašo, naj pes ne prime, pač pa jutranji sled, ki ga je divjad pustila, vračajoča se nazaj v lož.

Goniči se razlikujejo po načinih iskanja. Iščejo z visokim ali nizkim nosom, odvisno predvsem od občutljivosti nosu, nekoliko pa tudi od navade. Pes, ki se je v mladosti učil goniti v jutranjih urah, bo iskal z nizkim nosom, tisti pa, ki je prihajal v lovišče, ko že ni bilo več svežih sledov, bo nosil nos višje. Način, kako pes išče, ni pomemben, važno je, da divjad hitro najde. Kako pes nosi nos pa je pomembno za način gonje. Nizek nos daje psu neprijetno več možnosti, da sledu ne bo izgubil in da ne bo gonil prehitro. Na krvnem sledu je samo nizek nos uspešen! Ko gonič išče sledove, mora prostor temeljito preiskati, da je vodnik prepričan, da na preiskanem terenu ni divjadi. Čim bolj pes rine v grmovje, tem več je vreden! Pes, ki med iskanjem krvavi na konici repa, je odličen iskalec. Pes, ki strastno išče, medtem tudi z repom vztrajno »navija«, maha z njim sem in tja. Pritisk krvi je zaradi tega na konici repa tolikšen, da počí krvna žilica in pes iz repa začne krvaveti.

Ni prav, če se pes med iskanjem zadržuje preblizu vodnika. Prav tako

je napačno, če se preveč oddalji od vodnika. Gibati se mora v taki razdalji, da ga vodnik lahko vsak čas odpokliče. Vodnik sme psa spodbujati k iskanju z žvižgi, klici ali rogom. Če pes v ustreznem času ne dobi sledu in ne dvigne divjadi, se mora vrniti k vodniku. Če izsledi zajca, ga mora tudi dvigniti — in po možnosti prignati nazaj na mesto, kjer ga je spodil. Lisico pa mora držati, dokler lovec nanjo ne strelja, razen če poprej ne uide v rov. Gonič lahko tudi napove (avi-za) svež sled, to je, da se oglasi z laježem, ampak kmalu zatem mora divjad tudi spoditi, dvigniti.

Gonja naj bo gladka. To je odlika vsakega dobrega goniča. Če se mu zatika, pomeni, da nima dobrega oz. najboljšega nosu. Seveda ob dobrih pogojih za gonjo (ustrezno vreme, brez vetra, primerna vlaga in toplota, ustrezen teren). Izjemna je tudi gonja mladega zajca, ki ga noben gonič ne pripravi, da bi tekel gladko. Pravilno je, da pes sledi divjad »stopinjo za stopinjo«, ne da bi sekal loke in divjad prestrezal. To morda lahko naredi pri sledenju srnjadi, ki ima izredno močan dah, ne pa pri zajcu, ker ga sicer hitro izgubi. Psi, ki hitro gonijo, ne morejo tako zanesljivo slediti divjadi kakor psi, ki gonijo počasi. Tekoča divjad pušča za seboj »brazdo« svojega daha, podobno kakor čoln na vodni gladini. Nekateri psi gonijo v brazdi, drugi ob njej. Svojestveno je, kateri način je uspešnejši. Pes si način izbira po občutljivosti svojega nosu. Ob brazdi gonijo večinoma psi z visokim nosom. Kadar gonič glasno goni, pravimo, da zvoní. Zato

naj ima gonič zvoneč glas in naj tekoče glasno goni. Nekateri psi se na sledu oglašajo sunkoma, nekateri v presledkih, oboje za lovčevu uho ni prijetno. Važna je barva glasu, blagoglasnost, čist glas. Bolj daleč se sliši visok glas, zato pa prijetneje zvoni globok glas. A najbolj je cenjeno vriskanje.

Dobra goničeva lastnost je tudi poštenost. Pošten pes je tisti, ki se oglasi, ko divjad spodi. Kresači (lažnivci) pa so psi, ki se oglašajo že na starem, nočnem sledu. Morda je temu kriv preobčutljiv nos; večkrat se je izkazalo, da so psi, ki močno krešejo, strastni goniči. Mladi psi se večkrat oglašajo na sledovih drugih psov ali na vodnikovem sledu. To ni kresanje, ampak mladostna neizkušenost! Če pes goni v nasprotno smer, kamor je divjad tekla, lovci pravimo, da goni protismerno ali da goni nazaj. To je velika napaka predvsem starih psov. Slaba lastnost goničev je tudi tiha gonja. Tak pes ne goni za lovca, temveč zase. Kresanje in tiha gonja sta lastnosti, ki se podedujeta, zato ni dovoljeno takih psov pariti. Pes je po svoji naravi zver oz. mesojed, toda takoj v mladosti ga moramo navaditi, da ne trga divjadi. Lahko liže kri, lahko divjad zgrabi za vrat, ne sme je pa trgati. Toda tega ga moramo navaditi ali — če to že počne — odvaditi, po možnosti

zlepa, ne zgrda, s tepežem ipd.; ne smemo pozabiti, da je pes pač žival z zverskim zobovjem. Pohvalno pa je, če pes ne pusti k mrtvi divjadi tujih ljudi in psov.

Od goniča se zahteva tudi ubogljivost, ki se kaže v tem, da pride k vodniku, če ga le-ta pokliče, da gre iskat v smer, kamor mu vodnik pokaže in da sledi divjad, ki jo vodnik rani. Višek goničeve ubogljivosti pa je, če ga vodnik lahko s klicem, z žvižgom, s piščalko ali rogom odpokliče od gonje. Gonič mora biti tudi strelomiren. To pomeni, da se ne boji strela, da ob strelu ostane miren.

Čeprav je glavna naloga goniča temeljito iskati, poiskati in dobro goniti zajca in lisico, ga moramo vendar tudi naučiti, da ga odložimo, bodisi prostega ali privezanega. Ostati mora miren, čeprav drugi psi gonijo. Kadar ga vodnik vodi ob

nogi, na levi strani, ne sme vleči naprej in ne nazaj. Posebno skrb moramo nameniti, da ga odvadimo goniti srnjad, če jo goni, ali vsaj, da je predolgo ne goni. Gonič ustreljeno divjad tudi prinese, čeprav to ni njegova obvezna naloga. Prinašanje pa mora biti brez trganja ali mečkanja divjadi. Pes plen poišče, zgrabi in čim hitreje prinese vodniku. Na vodnikov znak naj ga spusti k njegovim nogam. So pa psi, ki mrtvo divjad pusté, kjer so jo našli oziroma ujeli in usmrtili, se vrnejo k lovcu in ga odvedejo k njej (pokazači). Nekateri mrtvo divjad oblažajo (oblajači).

Goniča posebej izučimo za lov na mesojedo divjad (roparice). Gonič je lahko tudi dober čuvaj predmetov ali uplenjene divjadi.

Če je v tem dobro izurjen, ga na noben način ni moč zvabiti z mesta, kamor ga vodnik postavi za čuvaja.

»Črni oven«

Rafko Cajhen (I) in Francè Avčin (II)

I.

Povsem se je že zdanilo. S privajenimi, nenaravnimi koraki, ki omogočajo čimbolj neslišno gibanje, se po gozdu enakomerno pomikam za svojim vodnikom.

Na zalazu sva in ves sem osredotočen na to opravilo. Z očmi v ponavljajočih se zaporedjih po vsakem koraku preiskujem tla pred seboj, iščem izdajalske suhe vejice, suho listje in ledeno skorjo ter se nekako podzvestno odločam, kam bom naslednjič dva ali trikrat postavil svoja stopala. Medtem, ko delam korak, hitro dvignem pogled in bežno preletim okolico pred seboj. Veliko časa za razgledovanje ni, saj je treba takoj za tem povesiti pogled in ponovno pregledati pot. To se stalno ponavlja.

Da, oko je pač edino človeško čutilo, ki se še lahko uspešno kosa s čutili divjadi. Seveda napenjam tudi ušesa, vendar bolj zato, da nadzorujem uspešnost najinega neslišnega gibanja. Tudi leden vetrič zaznam na desnem licu, z zadovoljstvom, ker tako vem, da se gibljeva v ugodni smeri.

Izmed vseh načinov lova me zalaz že od nekdaj najbolj privlači. V primerjavi z »zahrbtnim« čakanjem je v zalazu nekaj športno tekmovalnega, saj gre v bistvu vedno za to, kdo bo koga. Pri tem načinu lova je treba pokazati največ spretnosti in znanja, treba se je povsem vključiti, tako rekoč se spojiti z naravo, ne samo telesno, temveč tudi duševno. Ali kot pravi moj učitelj in prijatelj prof. France Avčin: tudi misliti je treba »po ži-

Narisał Peter Adamič

Pod snegom je žir, želod in drugo gozdno semenje

Foto J. Černač, DIANA

valsko«. V poglabljanju v živalsko psiho je, po mojih izkušnjah, dosegel popolnost zlasti naš nedosegljivi mojster nadlovec Ivan Grajš iz Kočevja. Zase vedno znova ugotavljam, da so bile moje misli in vsa pozornost, npr. pri eno- ali dveurnem zalazu, drugače kakor med čakanjem na visoki preži, ves čas popolnoma zaposlene z lovom. Zalaz zahteva celega človeka in preprosto ni prostora za še kaj drugega. Le tu in tam človek malo zastane, se sprosti in občuduje katero izmed številnih lepot. Po vsakem zalazu sem sicer ponavadi telesno rahlo utrujen, vendar čudovito duševno spočit. Nepozabni lovski spomini so vezani na številne zalaze na srnjad s presenetljivimi, vedno novimi in drugačnimi dogodki v domačih loviščih okrog Laškega, na prenekateri zalaz na lisico ali uspešen zalaz na medveda — prav mimo medvedke z mladičem — v kočevskih gozdovih.

Pravijo, da je pri zalazu že en sam lovec preveč. To je presneto res! Tokrat sva dva in vendar zelo uživam. Že četrty dan sva s prijateljem

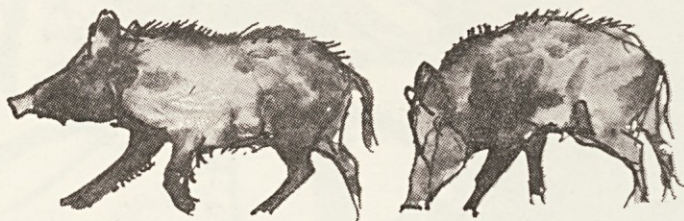
prof. Avčinom gosta v čudovitem lovišču Monjoroš (Belje) in moj vodnik je izkušen star lovec Antun Fogel, ki ga kličejo kar Tonči Bači — striček Tonček oziroma Tončika. Droban ter že v bolj poznih letih mi daje čudovito predstavo o umetnosti zalaza. S kakšno živahnostjo, vztrajnostjo, spretnostjo in znanjem se giblje po gozdu in pri tem izkorišča v svoj prid okoliščine na terenu. Včeraj sva bila ves dan, od zore do mraka, na zalazu v predelu med glavnim obrambnim nasipom in Donavo ter gojitveno odstreljevala jelenjad, srnjad in divje prašiče. Lahko sem občudoval njegovo poznavanje lovišča in navad divjadi, njegove izostrene čute ter presenetljivo hitrost ukrepanja, ki sem jo podobno doslej opazil le še pri mojstru Grajšu.

V njegovem gibanju ni nič sunkovitega. Tekoče je in neslišno, vklopljeno v naravo in me spominja na gibanje plazeče se lisice na pohodu v mesečni noči. Danes sva na poti dobre pol ure. Začetna jutranja »križa« je minila: telo je že »zakuhalo«, telesna temperatura se je ustalila

in dihanje je postalo enakomerno. Oči so se navadile na ledeno sapico in se več ne solzijo. Povsem se prepuščam njegovemu vodstvu in poudarjeno pazim, da se čim manj slišno premikam. Tokrat sva namenjena na divje prašiče na prostranih poljih zunaj zaščitne ograde, kjer nimajo kaj početi. Tam onstran so bili že nekajkrat opazili vodečo svinjno s petimi mladiči. Škodo delajo na posevkih in »kazenska ekspedicija« je postala nujna. Enkrat samkrat so baje tamkaj videli tudi velikega merjasca. Ker smo zadnje dni pred Novim letom 1978, torej v času bukanja, se mi, večnemu optimistu, takoj zbudi neskromno upanje.

Do tja imava še dobro uro hoda. France je krenil na pot s kočijazem kasneje, midva s Tončiko pa sva pred prihodom na dogovorjeno mesto hotela mimogrede zalesti skozi gozd še kaj primerneza za odstrel.

Obdonavski gozdovi so tu nekaj posebnega. Mogočna, od vetra, vode in časa prevrnjena in divje razmetana stoletna debela, razgibana tla

s številnimi jarki, vmes nepredirni otočki goščave, skrivnostni temačni tolmoni, vonj po razpadanju, razkranju, vse pa pod zgrinjajočimi se krošnjami mogočnih skrivenčnih dreves, ki še uspešno kljubujejo času. Čudoviti so tu kontrasti, ta stalna igra svetlobe in senc. To je pokrajina, vredna velikega holandskega slikarja pejzažev Jacoba van Ruysdaela! Lahko bi bila ena izmed njegovih nedosegljivih pokrajinskih impresij s predromantičnim prizvokom, s prvinami vitalnosti in občutja. Človek se tu počuti majhnega in minljivega. In če se nenadoma prikaže kralj teh gozdov, jelen, s svetlobo obsijan v temnem okolju, zmore človek le še ganjen šepet ter poklon veliki Naravi.

Čudovit je zalaz v teh gozdovih, tako bogatih z divjadjo. Toda že sva na koncu in izstopiva na polje. Nekako omamljen postojim, še ves poln vtisov. V daljavi se že približuje lovski voz in z njim France. Lovskega uspeha tokrat nisva imele, sicer se pa doslej ne smem pritoževati: med drugim sem že drugi dan uplenil čudovitega kapitalnega jelena, mojega »življenjskega«, tretji dan pa še štiri prašiče, vse na zalaz. Tokrat sva videla veliko sledi, vendar nama je zagodlo vreme: ponoči se je močno ohladilo in številne majhne mlakuže so dobile ledeno skorjo, ki je kljub pažnji tu in tam izdala najino premikanje. In vendar sva uspela dvakrat priti v bližino divjih prašičev, enkrat celo ugodno za strel. Trop nekaj svinj in lanščakov je postal med drevjem na 80 metrov. Tončika mi je iskal žival za odstrel, jaz pa, neroda, sem sprožil z zavarovano puško. Za popravek pa že ni bilo več časa.

Sedaj nadaljujemo lov skupno. Prvi poskus v majhnem področju ločja, kjer je vodeča svinja doslej domovala, ni prinesel uspeha. Zato Tončika sklene, da prašiče pač poiščemo drugje. Naslednja gošča med njivami je precej obsežnejša in trije strelci jo bomo le stežka obvla-

dali. Vendar odloči, da greva midva predhodno, tako za vsak primer, prečesat nekako kilometer oddaljen majhen in ozek pas ločja. Kmalu stojim ob enem njegovih vogalov, medtem ko Tončika že »pritiska« iz nasprotnega. Razločno zaslišim značilni šum: prašiči! Vržem puško k licu, pogled mi gre še čez strelni daljnogled in čakam, kje bo kaj skočilo. V rokah imam odlično, še skoraj novo Mannlicher-Schönauer M 72, kaliber .30—06 Springfield, s polnim oblesom (»štucn«) in širokokotnim strelnim daljnogledom Tasco Super 3—9 × 40. Puška je izvrstno vodljiva in kot nalašč za lov na divje prašiče. Čeprav se ne prištevam med odlične strelce na premikajočo se divjad, sem s to puško dosegel v letu 1977 preseñetljivo dobre uspehe: 6 jelenjadi in 9 divjih prašičev, od mladiča do ogromnega tristokilskega merjasca-križanca, vedno s prvim strelom. Od tega 6 prašičev v teku, tudi na 160 metrov. Vse je obležalo dejansko v ognju, ob preizkušanju prototipa krogla ABC v kalibru .30—60, 10,5 grama. Žal sem preostali zadnji naboj z ABC tokrat porabil za kapitalnega jelena (streljan na 120 m, padel na mestu, brez koraka), sedaj sem pa že dva dni moral uporabljati ameriško Remington Core Lokt, 11,7 grama, za katero proizvajalec trdi, da daje »praviloma vedno izstrel«. To je pa v teh loviščih neobhodno.

Žal pa sem s to kroglo doživel bridko razočaranje. Krogla je poznano slabo razantna, zato sem moral ustrezno dvigniti merilno točko s premikom merilnega križca v daljnogledu, kajti računati je bilo treba s streli na jelenjad do okrog 200 m. Tako se je zgodilo, da sem prejšnji dan v naglici in nenavajen na popravke pri merjenju, dva stoječa prašiča na 50 m nadstrelil. Obakrat sta pustila na snegu le obilo ščetin. Druga dva, sicer dobro zadeta samca, eden celo mladič (!), pa smo morali poiskati, kajti izstrela ni bilo, čeprav je bila strelna

razdalja izpod 50 m! Vse to me je zelo vznemirilo in kar je še huje: povsem oropalo prepotrebne mirnosti in samozavesti. Že omenjeni jutranji spodrsrlaj pa je prispeval še svoje.

Tedaj planejo skoraj za mojim hrbtom na 30 metrov iz goščave štirje pujsi in jo v polnem drncu uberejo čez polje. Skoraj hkrati vidim, kako pred menoj poprek po goščavi beži svinja z mladičem. Kam naj pomerim? Vsekakor je lovsko pravično streljati na mladiča. Zato ga bežečega poiščem in dobim v križ, na 35 m. A hočem še »malo lepše« pomeriti — in že ga ni več. Skočim nekaj korakov naprej in zagledam čistino: tam se morata prikazati, svinja in pujs, vsak trenutek! Pa ju ni bilo. Torej sta le obstala v ločju! Tam, v tistem majhnem, visokem šopu!

V tem se mi približa Tončika in mi kliče ter razočaran z roko kaže, da so mimo mene zbežali štirje. Sicer pa, saj še ni vse končano! Z roko mu pokažem, da sta dva še v ločju. A mi odkima in z roko pokaže, da sta že zbežala. Energično odkimam, mu kažem v ločje in se premaknem naprej. Tončika se končno pusti prepričati. Spet čakam. Res: šum! Dvignem puško, močno se osredotočim in si dopovedujem: streljati na malega! Tedaj iz ločja na 20 korakov skoči kot izstreljena velika črna gmota. Svinja? Ne, prevelika razlika v velikosti! Hkrati pa tudi razločno zagledam še čekane. Zaboga, merjasec, ogromen merjasec! Pričakoval sem mladiča, zato sem popolnoma presenečen in spet zamudim ugodno priložnost za strel. Toda že se zavem in merjasca iščem s križem po goščavi. Pa se mi prikaže le tu in tam. Preveč je gosto in v polnem diru je. Nemo-goče pomeriti! A glej: na razdalji okrog 100 m plane iz goščave proti odrešilnemu jarku. Sedaj velja hitro in dobro pomeriti! Dirja precej vzdolžno od mene. A ga vzamem v križ in že z majhnim prehitom pošljem za njim svojo Core Lokt. To-

V skokih čez goličavo v kritje dreves

Foto J. Černač

liko še vidim, da je zadet, pa že zgine v jarku. Ko se spet prikaže, je že zelo daleč in tedaj streljam ponovno. Tudi Tončika pomaga. Vendar očitno brez uspeha. Razdalja je bila za prostoročni strel pač že prevelika.

Med streljanjem sem bil povsem miren, toda sedaj se me loteva vznemirjenje ob negotovosti: sem zadel, kam, ga dobimo? Imeti mora krepko čez 150 kg. Celo že podvomim, da sem videl zadetek. Sem v preveliki želji imel privid? No, na nastrelu je kmalu postalo bolj jasno: razmeroma veliko krvi, tudi vzdolž bega, a znaki kažejo na zadetek v mesno tkivo, torej slab zadetek. Tončika je črnogled, vendar se odloči za iskanje takoj. Saj je najin zadnji lovni dan, pa tudi ne bi bilo priporočljivo dopustiti, da nič hudega sluteči gozdni delavci naletijo na ranjenega merjasca.

France krene z vozom po poti, midva s Tončiko pa za merjascem. Tanka snežna prevleka, ki nama je bila prej v nadlego, je sedaj nad vse koristna. Z lahkoto slediva po krvnem sledu. Obilen je in neprekinjen. Pravzaprav čudno glede na rano v mesnem tkivu. Ko prideva do gozda, se jaz zopet znova v loku pomaknem naprej in »zaprem« čisto, Tončika pa gre s pripravljeno puško po sledu. Ta drži skoraj v ravni črti, saj drugače tudi ni možno: na levi strani je zaščitna ograda, na desni odprta polja, vmes pa dolg gozdni pas, kakih 50 metrov širok, mestoma prekinjen z nepregostim nizkim grmovjem. Hodiva že več kakor dva kilometra. Merjasec ni nikjer legel, kar je slabo znamenje. Vendar še vedno pušča zadosti močan krvni sled, čeprav le iz ene strani.

Čez pol ure se srečava s Francetom. Sporoči nama, da vodi merjašev sled v naslednji predel gozda. Predel obidem in zastavim naslednjo preseko. Tokrat imam čas in jo skrbno preiščem. Vzradoščen ugotovim, da je merjasec še ni prečkal: v pasti je! Torej, tu se bo

odločilo! Izberem ugodno stojišče in čakam s pripravljeno puško. Gozd je precej gost, poln grmičevja in podrasti, tudi jarkov in kotanj. Napenjam ušesa. Nekajkrat zaslišim šume, ropot, premik. Vendar merjasca ni ven, izletijo le trije fazani. Veter ne drži smeri in se neugodno obrača. Smola! Spet šum, a prikaže se — Tončika. Ves čas je šel po krvavi sledi. Merjasec se je bil dvakrat ulegel — dober znak! — a se spet dvignil in pred mojo preseko zavil nazaj v prvotno smer. Moral me je zaznati. Brž zakličeva Francetu, naj pazi na svojem koncu, ker se merjasec vrača. Midva pa za njim! Tončika spet po krvavi sledi, jaz vstric gozdnega roba, da preprečim morebitni beg na polje. Kmalu ugotoviva, da je merjasec šel skoraj do preseke, kjer je na začetku gozda čakal nanj France, pa se le meter ali dva prej obrnil in zavil ponovno v prvotno smer bega. Obide me zla slutnja in hitim nazaj na svojo preseko; tu z olajšanjem ugotovim, da ga imamo še vedno »notri«. Ponovno čakam in čakam. Spet pride le Tončika, sedaj že ves upehan od napornega prebijanja skozi goščo. Z roko mi pokaže, da je medtem, ko naju ni bilo tu, merjasec izstopil na mojo čistino, a se premislil in se spet vrnil v gozd. Očitno se gremo zdaj slepe miši. Merjasec ve, da je v škripcih, kot kaže pa mu že tudi po malem pojemajo moči. Spet je nekajkrat legel, a iz gozda noče. Tončika se ne more odločiti, da bi šel ponovno v gozd. Vse polno je že krvavih sledov, križajo se in ne more več zanesljivo ugotoviti, kateri je svež. Preveč je tudi nevarnih kotanj, kjer

se merjasec lahko potuhne in od blizu nenadoma napade. Kljub temu se odloči, da še zadnjič poskusimo. Tokrat pošlje tik ob zunanjem robu gozda med razsejano grmičevje kočijaža z vozom v »brakado«, Franceta pa na vogal grmičevja.

Čakam in spet čakam, sedaj že krepko nestrpen. Tedaj zaslišim nekakšno kričanje, zatem čuden votel pok, kmalu nato pa strel. Nihče me ne pokliče. Vem, da se odtod ne smem ganiti. Končano? Nekaj mora biti narobe!? Čakam. Nič! Čez nekaj minut spet strel. Tega si pa že ne znam več pojasniti. Končno me le glasno kličejo in ko prispem, ga vidim ležati v gostem gozdu. Tedaj tudi zvem vso razburljivo zgodbo. Kar zmrazi me ob misli, ker se zavem, s kakšno lahkomišno brezskrbnostjo sem korakal malo prej mimo prav tistega grmovja, iz katerega je kasneje merjasec tako besno, kot bojni oven napadel — voz in konje! To je torej pomenil nenavaden votli pok!

ln še o zadetku: krogla je vstopila od zadaj v levo stegno, prebila črevesje, želodec in vranico ter obtičala ob desnih rebrih. Zato tudi tako presenetljivo veliko krvi. Iz izkušenj sem povsem prepričan, da bi ob podobno slabem zadetku krogla ABC .30—06, s katero sem doslej streljal, opravila z merjascem nedaleč od nastrela. Saj bi ga z zanesljivostjo »prerezkala« vzdolžno povprek in izstopila nekje za plečem. Drama bi bila prej končana, res je, toda mi bi bili v tem primeru prikrajšani za enkratni lovski dogodek in novo izkušnjo!

(II. del v prihodnji številki)

Zlati čas srebrnih zvokov

Peter Vovk

Porumenela trava zabrisanih nians je kakor kričéča moderna slika. Podlesek cvete in neblogljen list za listom frli. Modro nebo, v škrlat odeto drevje, zlašti sončni žarki, srebrne mreže pajčevin; vse skupaj kakor jerebja pesem sama.

Tiho se premikam po vlažni poti in poslušam jerebovo pesem. Ci-ci-ce-ri-ci-ci-cuj, kakor bistra voda gorskega studenca cinglja jerebova pesem. Srebrni zvonki glas objema srebrno sivo glavo. Mami me skrivnost neznanega pričakovanja.

Jereb se oglašja prav blizu mene in zdi se mi, da se svet okoli mene oži. V rumenem svitu jesenskega jutra stoje smreke pri studencu. Opazujejo me zakasnele cvetice, trave in mah. Potem jutranje sonce položi predme na pot dolge sence dreves. Modrikasta meglica se razblinja in v oktobrskem soncu vzletajo zadnje mušice. Čez poseko zaropčejo peruti starega samca jereba. K studencu drži njegova pot, kjer nanj čaka samica jerebica. Zamamila ga je in znašla sta se skupaj na plesišču, okrašenem z zlatom jesenskega gozda, s srebrnimi nitmi pajčevin med drevjem, z modrino podleskovih cvetov. Saj je praznik njune zaroke, poroka bo šele spomladi! Ci-ce-ri-ci-ci-cuj zveni med drevjem jerebova pesem. Srce se strezni mehkega dolinskega okusa, ko jereb drobi svoj ljubezenski spev z leskovega grma. Čudovita ptica, ki ji srh jeseni in prvih slan v krvi dramí pomlad! Nad bistrimi očesi sta obrvi kakor rdeča sadeža nežne jerebice!

Jerebica pa si šopiri perje in bahavo stopa po zeleni mahovi preprogi. Upogiba vrat, kakor bi se klanjala svojemu trubadurju, ki se je spreletel k njej, ves prazničen v pisani obleki! Zaročenec zapleše in ponosno »vozi se s kočijo«. V vsej svoji zapeljivosti se jerebica smuka okoli njega.

Počasi stopam naprej, koraki mi zastajajo. Nova ljubezenska pesem prevzema tiho jutro. Rumeni zrak,

ko pôje jereb, se tanjša. Tedaj srdit ropot peruti, piskajoči jezni zvoki! Ali je kragulj priletel po svoj zajtrk? Mraz me spreleti, kurja polt me obliva. Toda ne! Saj sta se le jereba spoprijela, da perje leti po zraku. Naskakujeta se in obdelujeta s kljunu ter kremplji. To je boj za prostor, boj za samico jerebico!

Skrit za jelkinim deblom sem ju opazoval in srce mi je bilo močno še dolgo potem, ko je poraženec odletel. Zmagovalec je ostal, skočil na štor in prisluhnil. Vseposod tišina, le list se je utrnil, tiho zašelestel med vejami, ob deblu, padel na vlažna jesenska tla. Cii-ci-ce-ri-ci-ci-cuj je zadonel srebrni zvonki glas v jesensko jutro in se zgubil med debli. Tudi tu velja pravica močnejšega. Zopet tišina, ki raste do šuma v ušesih. Melodije prividov me zazibljejo v sanje. Skrit med drevjem napenjam ušesa in oči. Jereb pa s perutmi oteplje roso s trav, si čisti in ureja perje. Zatopljen zrem skozi veje. Ujet v dobroto prebujajočega se jutra strmim v velika obzorja.

Sončni žarki me radovedno pobožajo skozi drevesno krošnjo. Vse je tiho. Le list za listom pada skozi meglico. Kje je poletna radost, z mladostjo obdana? Jesenski grobni mir prepara hreščeč šojin glas. Tiho začeblijo sinice na tihi smreki. Moje oči se pasejo na jesenskih barvah bukev in javorov, kajti jereb »se je odpeljal s svojo kočijo«. Tiho šepetam s šelestečimi listi, ko široko razpeto pajkovo mrežo srebrijo rosne kapljice in tanki, visoki stolpi

Ali bo mali črnogri gozdni »vitez« odgovoril na srebrni klic iz drobne piščalke?
Foto K. Mlinar

smrek mirujejo. Črna žolna me opozori, ko udari s svojim dletastim kljunom po bobnu votlega panja: »Hej, obisk imaš!« Res, starega jelena samotarja, vsega mršavega od dolgotrajnega deževja in ljubezenskega roka, nesejo noge počivat pod košato smreko. Širše in širše, na stečaj odpada listje in polno sledov je na sveži zemlji. Stisnjen med visoka drevesa molčim. Val otožnih ptičjih glasov odleti z jato prek mene in iz rumenih trav vzleti že zaspan metulj. Mili zvok jerebovih glasilk zopet zacinglja med drevjem: Ci-ci-ce-ri-ci-ci-cuj!

Vračam se, govorim sam s seboj, kličem jerebe, poslušam. Kakšne note izbira ta črnogri pevec, da ne zvenijo otožno, grenko? Pod nogami mi počí suha smrekova vejica, moje samotno srce vzdrhti. Ci-ci-ce-ri-ci-cuj pa cinglja po gozdu. Čas jesenske ljubezni se nadaljuje. V meni dolbejo srečo kaplje samote. Prižgane luči rosnih kapljic se svetijo v mavričnih barvah jutranjega sonca. Veter raznaša glasove med drevjem. Zamišljen poslušam nežno pravljico jutranjega gozda. Kdo ve, kaj vse si pripovedujejo jerebi s svojim srebrnim glasom v zlatem gozdu?

Iz jugoslovanskih republik in pokrajin

Uspehi lovstva Srbije

Dr. ing. Milorad Nikšić, predsednik Zveze lovskih organizacij Srbije

Socialistična republika Srbija — brez socialističnih avtonomnih pokrajin — meri 56 000 km², od tega je 1 755 000 ha gozdnih in 3 500 000 ha obdelovalnih površin, ostalo so travniki, pašniki in močvirja. Zelo ugodni ekološki pogoji, plodna zemljišča ter hidrološko in klimatsko ugodne razmere omogočajo bogat razvoj rastlinstva in živalstva. Na ravninskih, gričevnatih, hribskih in gorskih predelih z bujnim in obilnim rastlinstvom je divjad mnogih vrst našla ugodna stanišča in obilje hrane, naravna napajališča in mirna zaklonišča. Z ozirom na to je področje SR Srbije v preteklosti naseljevala divjad številnih vrst. V stoletnih bojih za obstoj so bili ljudje na tem območju v stalnem konfliktu z živalstvom divjih vrst, ki so ga zlasti sredi preteklega stoletja začeli neusmiljeno uničevati. Z nastankom prvih lovskih društev (»lovačke družine«) v Srbiji ob koncu prejšnjega stoletja pa so sprejeli prve ukrepe za zaščito divjadi.

V letu 1976 so srbski lovci proslavljali visok jubilej, 80-letnico delovanja lovskih društev v Srbiji, ki so jih najprej osnovali v Kragujevcu, Nišu, Beogradu in Valjevu. Zanimivo je, da so prve »lovačke družine« nastale pod vplivom naprednih delavcev, zbranih okrog »Rdeče zastave«; mladi delavski razred Srbije je bil torej prisoten v organiziranem srbskem lovstvu že na začetku. Ob proslavljanju tega jubileja, vezanega na 30-letnico delovanja lovskih organizacij v samoupravni socialistični Jugoslaviji, so bile poudarjene izkušnje in uspehi pri družbeni preobrazbi lovskih organizacij Srbije. Z izvajanjem ustave in spremljajočih sistemskih zakonov so lovci Srbije doživeli lastno preobrazbo. Precej se je povečalo število članov, od 48 190 v letu 1974 na 56 200 v letu 1978. Včlanjeni so v 211 lovskih društev. Sprejet je tudi samoupravni sporazum o združevanju lovskih društev v Zvezo lovskih organizacij Srbije. Nekatera društva so tudi

včlanjena v občinske in področne zveze ter prek njih v Zvezo lovskih organizacij Srbije in prek le-te v Lovsko zvezo Jugoslavije. V teku je tudi formiranje področnih koordinacijskih odborov lovskih društev v celotni SR Srbiji. Večino lovskih društev sestavljajo sekcije. S tem so lovška društva decentralizirana in izvršeno je nadaljnje podružbljanje lovišč. Z lovišči in divjadjo torej gospodarijo in razpolagajo lovška društva s svojimi sekcijami.

Lovske organizacije Srbije, ki gospodarijo na lovni površini 3 750 000 ha in imajo stalno zaposlenih 328 ljudi, od katerih je 241 lovskih čuvajev, so imele spomladi 1978 v svojih loviščih takle stalež divjadi:

420 jelenjadi, 121 300 srnjadi, 38 medvedov, 84 300 divjih prašičev, 785 000 zajcev, 1 662 000 fazanov, 520 000 poljskih jerebic in 27 000 kotorn.

Letno poprečno porabijo za krmljenje divjadi 280 000 kg zrnate hrane in 170 000 kg sena, detelje ipd.

Lovska društva oz. lovske organizacije imajo tudi naslednje število lovno-tehničnih objektov: 42 lovskih domov, 19 lovskih koč in bivakov, 48 prezimovališč za divjad, 23 480 krmišč in 1 fazanerijo (samo za pridobivanje jajc).

Delavnost lovskih društev in članstva zajema prehranjevanje in varstvo plemenite divjadi kakor tudi uničevanje škodljivcev. Letno so poprečno odstrelili:

8 volkov, 21 260 lisic, 32 kun, 18 divjih mačk, 3520 jazbecev, 1200 piž-

Značka Lovske zveze Srbije (Savez lovačkih organizacija — SLO), izdana ob 80-letnici organiziranega srbskega lovstva

movk, 1520 kraguljev, 260 000 sivih vran in srak ter 24 200 potepuških psov in mačk.

Usmerjenost k večji skrbi za gojitev in varstvo plemenite divjadi se vidi tudi iz planiranega odstrela, ki ga pretežno izvrše zaradi uravnave spolnega razmerja in selekcije. Letno so poprečno odstrelili:

2 jelena, 1690 srnjadi, 4830 divjih prašičev, 212 000 zajcev, 991 000 fazanov, 35 300 poljskih jerebic, 1200 kotorn, 10 200 prepelic, 18 000 golobov in grlic, 2800 divjih rac in divjih gosi.

Pretežni del divjadi odstrelje člani lovskih društev, delež inozemskih lovskih gostov je neznat.

Zaradi umetne zreje pernate divjadi nekaterih vrst, zlasti fazanov, lahko zadovoljijo povečane želje po lovu vse številnejšemu članstvu. Da bi povečali številčnost divjadi do bonitiranega staleža, vlagajo dodatna sredstva in napore za razmnoževanje plemenite divjadi nekaterih vrst.

Skupščina Lovskega društva »Bračo Nedić« — Valjevo, SR Srbija

Razširjenost lovne divjadi posameznih vrst je zelo različna, na to vpliva vrsta ekoloških dejavnikov. V poprečju sta najbolj razširjena poljski zajec in poljska jerebica, ki naseljujeta 70—80 % lovnihi površin Srbije, potem fazan 50—60 % in srnjad 50—60 %, gamsi 10 % ter najmanj jelenjad s 5 %. Od ostalih vrst lovne divjadi sta vredni pozornosti vodna perjad (zlasti divje race) in divji petelin, ki pa je že precej redek.

Z ozirom na boniteto lovišč je možno številčnost in odstrel zajcev povečati 4-krat, jelenjadi in damjkov 2-krat, srnjadi 3-krat, gamsov in poljskih jerebic celo 5-krat. Možno so še tudi nove naselitve muflonov in divjadi drugih vrst (divjih rac in divjih puranov).

V skladu s samoupravno organiziranostjo in sodobnim upravljanjem lovišč so nekatere organizacije že začele s povečevanjem staležev s tem pa tudi odstrelom divjadi nekaterih vrst.

Zveza lovskih organizacij Srbije s svojimi samoupravnimi organi (skupščina, predsedstvo, izvršni odbor in komisije) gradi in izvaja politiko lovsstva v republiki. Pokrajinski lovski zvezi (SAP Vojvodina in SAP

Kosovo) sta popolnoma samostojni, vendar sta prek svojih delegatov vključeni in zastopani v organih republiške zveze.

Zaradi specifičnih pogojev so v SR Srbiji in obeh pokrajinah različne tudi lovne dobe na divjad kakor tudi zakoniti predpisi o lovstvu, nošenju orožja itd.

Aktualne probleme Zveza rešuje v sodelovanju s sorodnimi organizacijami, strokovnimi in znanstvenimi institucijami kakor tudi z družbenopolitičnimi organizacijami. Vsebinska dela v lovski organizaciji in lovstvu Srbije ima sploh težišče v: izdelavi dolgoročnih planov gospodarjenja v loviščih, sprejemanju lovskogospodarskih načrtov, izvedbi rajonizacije za posamezne vrste divjadi, poizkusih umetne zreje zajcev, raziskovanju vzrokov poginjanja divjadi, preventivnih ukrepov za preprečevanje poginov (zajcev in fazanov), proučevanju vpliva pesticidov na pogin divjadi itd. V ta namen je vzpostavljeno tesno sodelovanje z znanstvenimi institucijami, kot so: veterinarska, gozdarska in kmetijska fakulteta v Beogradu, inštitut za gozdarstvo in lesno industrijo, veterinarski inštitut kakor tudi fakulteta za kmetijstvo v Novem

Sadu. Izmenjavajo tudi izkušnje in dosežke znanstvenih raziskovanj z republiškimi in pokrajinskimi lovskimi zvezami, kar pa je potrebno razvijati in pospeševati še bolj. Članstvo in lovske organizacije so kot integralni del družbe dosegle vidne uspehe. Lovske organizacije so kot kolektivni člani SZDL vključene in aktivno sodelujejo na vseh gospodarskih in družbenih področjih. V sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami so lovci med najaktivnejšimi v družbeni samozaščiti in splošni ljudski obrambi. Titove jubileje so lovci Srbije proslavili z obujanjem spominov na padle lovce-borce, na Titove soborce in v loviščih označili pomembne kraje iz NOB z izgradnjo spominskih vodnjakov ter obeležij. S tem je lovstvo Srbije preraslo iz svojih okvirov in dobilo univerzalen značaj. Na ta način so lovske organizacije doživele tudi lastno preobrazbo in postale odgovorni dejavniki za povečanje in izboljšanje staleža divjadi vseh vrst. Z dodelitvijo lovišč lovskim društvom v upravljanje je družba lovcem izkazala zaupanje, ki ga morajo upravičiti s tem, da divjad kot družbeno lastnino varujejo in z gojitvenim odstrelom vzpostavljajo skladnost v sožitju rastlinstva in živalstva.

S sprejetjem samoupravnih sporazumov se izvaja skupno sprejeta politika v lovstvu. Sistem samoupravne organiziranosti daje članstvu več možnosti, da sodeluje pri upravljanju lovišč in jih racionalno izkorišča. Neposredne obveznosti in pravice društev ter sekcij pri upravljanju lovišč so bistveno spremenile odnos srbskega lovca do divjadi, ki ji sedaj namenja veliko večjo skrb.

Zato tudi želje skoraj vseh lovskih društev Srbije, da bi povečala številčnost plemenite divjadi več vrst. S tem bodo uresničene želje in potrebe naraščajočega števila članstva kakor tudi domačih in inozemskih lovskih gostov.

Končno je treba omeniti tudi sodelovanje z nekaterimi lovskimi društvi iz drugih republik in pokrajin Jugoslavije ter pobratenja letih z društvi v Srbiji. Na ta način lovci izmenjavajo izkušnje, pogloblja se prijateljstvo in največja pridobitev naše revolucije — bratstvo in enotnost narodov in narodnosti SFRJ.

Lovska organizacija

Občni zbor Društva slovenskih lovcev Julijske krajine Doberdob

Po dveh letih uspešnega delovanja Društva zamejskih slovenskih lovcev »Doberdob« so se člani zbrali na svoj prvi občni zbor v petek, 14. julija t. l., v kulturnem domu v slovenski vasi Sovodnje pri Gorici (Italija).

Udeležba članov je bila zadovoljiva. Med gosti so bili: Bojan Škrk, podpredsednik skupščine LZS; Zdravko Okroglič, predsednik skupščine ZLD Gorica; Milan Felicijan kot predstavnik ZLD Koper ter predstavniki obmejnih lovskih družen: Stojan Pahor in Danilo Mevlja iz LD Trstelj ter Janko Pregelj iz LD Fajti hrib.

Na občnem zboru so pregledali delo društva, od ustanovitve pred dvema letoma, ter sprejeli program, kako najuspešneje uresničevati zastavljene naloge. Poročala sta: Evgen Pahor, predsednik društva, in Dario Nanut, tajnik društva. Oba sta v poročilu posebej poudarila, da namen društva ni samo lov, temveč hkrati ohranjanje in nadaljnja krepitev narodne zavesti Slovencev v Italiji, povezovanje z lovci iz matične domovine Slovenije ter varstvo narave. Samokritično sta ugotavljala, da društvo v dveh letih svojega delovanja ni doseglo vseh zastavljenih ciljev, vendar je v tem začetnem, pionirskem obdobju le premagalo marsikatero oviro in upravičilo svoj obstoj. S prizadevnostjo svojih članov in s prostovoljnim delom pa bodo gotovo premagali ovire, ki so jim in bodo še na poti.

Za svoje temeljne naloge so si zadali: še nadalje krepiti bratsko povezovanje z lovci in lovskimi organizacijami v matični domovini, toda ne samo z udeležbo na lovih, temveč

tudi s prostovoljnim delom v loviščih; pritegovati in povezovali v društvu čim večje število slovenskih lovcev v zamejstvu in še posebej poglobiti delo med lovci v Slovenski Benečiji; ustanoviti svoj lovski pevski zbor — oktet; prirejati strokovne ekskurzije in izlete, se strokovno izpopolnjevati s predavanji in predvajanjem filmov; varstvo narave; obramba narodnostnih pravic slovenske manjšine v Italiji.

V imenu Lovske zveze Slovenije je občni zbor pozdravil njen predstavnik Bojan Škrk, ki je s spodbudnimi besedami predlagal veliko dobrega. Obljubil je tudi vso podporo njihovim naporom s strani Lovske zveze Slovenije. Prav tako spodbudni in naklonjeni so bili tudi govori predstavnikov obmejnih lovskih zvez — Gorice in Kopra ter predstavnikov lovskih družen Trstelj in Fajti hrib.

Na občnem zboru so izvolili nov odbor v sestavi: Jože Pahor, predsednik; Karlo Grigč, podpredsednik; Dario Nanut, tajnik; Karel Furlan in Jožef Tomšič, blagajnika; Edvard Ferletič, gospodar; drugi odborniki: Dominik Jurčen, Bogdan Kante, Oskar Slavec, Drago Tomšič in Milan Tomšič. Člani nadzornega odbora pa so: Aleksander Bucik, Silvan Cibič in Ivan Škabar.

J. P.

Lovci postavili spominsko obeležje padlim borcem

Na zasedanju skupščine Lovske zveze Slovenije, 8. julija 1978, so delegati med drugim sprejeli tudi sporazum o varstvu, urejanju in vzdrževanju spomenikov NOB. S tem se tudi lovci širom po Sloveniji pridružujemo akciji negovanja in čuvanja revolucionarnih tradicij.

Sledeč temu so lovci Lovske družine Poljane nad Škofjo Loko postavili spominsko obeležje na Blegošu, na kraju, kjer so v avgustu 1942 borci poljanske in selške čete prebili pet sovražnikovih obročev. Spominsko ploščo so postavili in skrbno uredili njeno bližnjo okolico člani te

lovske družine s prostovoljnim delom in z lastnimi sredstvi.

V nedeljo, 6. avgusta 1978, je LD Poljane skupno s krajevnno organizacijo ZZB NOV Poljane pripravila svečano odkritje tega spominskega obeležja petnajstim borcem poljanske in selške čete, ki so padli v dražgoški ofenzivi od 2. do 6. avgusta 1942. Slavnostni govornik je bil udeleženec tega preboja, domačin iz Poljan Tone Peternej-Igor, ki je obeležje tudi odkril. Svečanosti na Blegošu so se udeležili preživeli borci tega preboja, svojci padlih, številni lovci iz Poljanske doline in od drugod ter številni krajanji in obiskovalci Blegoša. V krajšem kulturnem programu so sodelovali recitatorji, moški pevski zbor »Blegoš« iz Poljan in učenci osnovne šole iz Gorenje vasi. Lovci so tudi sprejeli obeležje v svoje varstvo in oskrbovanje ter nanj položili venec. Ob zaključku

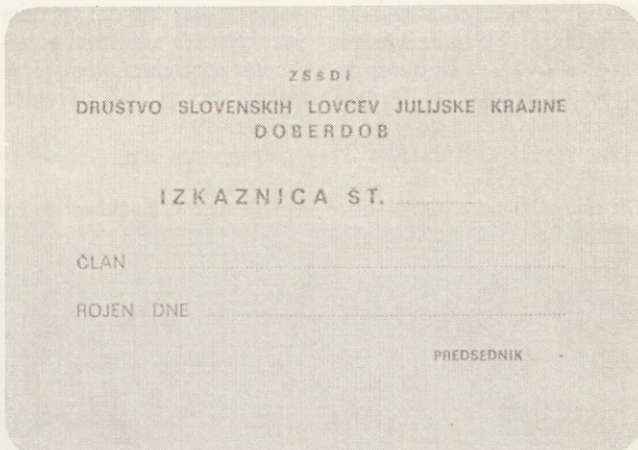
svečanosti so salve iz lovskih pušk ter doneči glasovi lovskih rogov izkazali čast padlim za svobodo.

B. Galjot

Lov bratstva in enotnosti

Lovska družina Zavrč, na območju ZLD Ptuj, ima 6 km meje s SR Hrvatsko, zato je nujno, da s hrvatskimi lovci navezuje stike in sodeluje ter tako uresničuje sklepe in stališča predsedstva Lovske zveze Jugoslavije. A ne samo to! LD Zavrč prispeva svoj delež pri razvijanju bratstva in enotnosti tudi na drug način — z vsakoletnim lovom na dan republike, 29. novembra, na katerega pride po nekaj lovcev iz raznih krajev Jugoslavije. Lani (29. 11. 1977) so prišli lovski tovariši iz Šumadije v SR Srbiji, iz Sarajeva v BiH, iz Varaždina in Splita v SR

Izkaznica — sprednja in zadnja stran — član Društva slovenskih lovcev Julijske krajine Doberdob

Srbski, hrvatski, bosanski in slovenski lovci na »lovu bratstva in enotnosti« v lovišču LD Zavrč, 29. novembra 1977
Foto dr. M. Stojičević

Hrvatski. Letos nameravamo udeležbo še razširiti in povabiti po nekaj lovcev iz vsake jugoslovanske republike in pokrajine.

Osnovni namen teh lovov bratstva in enotnosti je tovariško srečanje in razgovor o vprašanih varstva in gojitve divjadi. Pogovarjamo se tudi o naših in njihovih lovskih predpisih, kako skrbimo za divjad mi in kako oni. Seveda

priradimo tudi lov, vendar ne s ciljem, da bi veliko uplenili. Na lanskoletnem srečanju je tekel razgovor zlasti o poljski divjadi pri nas kakor tudi pri njih. Vsi naši gostje so povedali, da tudi pri njih stalež zajca zelo upada. Vprašali smo se, kaj je temu bistveni vzrok. Nekaj krivde pri tem gotovo nosijo tudi lovci s pretiranim odstrelom. Vendar temeljni razlog tiči drugod.

Naše kakor njihovo mnenje je, da so to spremembe v kmetijstvu (škropiva, umetna gnojila, pesticidi in agrotehnika v raznih oblikah). Zavedamo se, da sedaj v kmetijstvu ni mogoče več uspešno gospodariti brez kemičnih sredstev kakor tudi ne brez modernih tehničnih pripomočkov. Toda s tem ni rečeno, da strokovnjaki ne bi mogli izdelati sredstev, ki bi bila

živalim manj škodljiva oziroma neškodljiva. Vemo, da je zajec na »šibkih nogah« tudi drugod po Evropi. Pa zato menimo, da so z znanstvenim raziskovanjem kje v Evropi morda že ugotovili bistvene razloge propadanja zajčjih populacij.

Stalež fazanov je na splošno povsod bolj ali manj zadovoljiv. Toda brez umetne zreje ne bi bilo uspehov, kajti izredno veliko gnezd je uničenih ob zgodnji košnji trav, v katerih fazanke rade gnezdiijo, saj je velika trava prva kultura, ki fazankam nudi ustrezno kritje. To »kritje« pa je dejansko past, kjer najde smrt mnogo valečih fazank in njihovega zaroda. Ali res ni mogoče kmetijsko tehniko usposobiti z ustreznimi plašilnimi napravami ter jih tudi v času košnje in žetve predpisati kot obveznost?

Kaj pa je vzrok propadanju poljske jerebice? Vsi smo si bili enotnega mnenja, da so to škropiva in monokulture, na katerih ni več pestre hrane za razmeroma izbirčno jerebico. Kar pogledimo naša polja! Kako enolična postajajo, zaradi enoličnosti kultur! Jerebica je velika zatiravka raznih poljskih plevelov, a kaj ko pleveli uničujejo škropiva! V lovišču LD Zavrč smo imeli še več let po vojni močne kite jerebic, sedaj pa je teh simpatičnih poljskih kur zelo malo. Kljub večletni popolni zaščiti! Staležu smo skušali tudi pomagati z doselitvijo jerebic, a vse skupaj ni pomagalo.

Kaj izhaja iz vsega omenjenega? Da bomo lovci morali še bolj omejiti odstrel, zlasti zajcev in jerebic, in si prizadevati z združenimi močmi, da bi bilo znanstveno raziskovanje v lovstvu uspešnejše. Posamezna jugoslovanska republika zaradi svoje majhnosti na tem področju (zaradi pomanjkanja sredstev) ne more doseči odločilnih uspehov. To dokazujejo naša dosedanja prizadevanja! Če bi lovci združili v jugoslovanskem merilu svoje sile in sredstva, bi gotovo dosegli uspehe.

Tonček Petrovič,
LD Zavrč

Ob obletnici pobratenja: člani lovskih družin Bučkovci in Mala gora po skupnem lovu v lovišču LD Bučkovci, 22. oktobra 1977
Foto Bračko

Obletnica pobratenja LD Bučkovci in LD Mala gora

Poročali smo že (Lovec, št. 10 — januar 1978) o srečanjih LD Bučkovci iz ZLD Ljutomer in LD Mala gora iz ZLD Kočevje ter na kratko omenili tudi njuno pobratenje. Prvo srečanje je bilo 13. avgusta 1977 na Kočevskem, drugo pa 22. oktobra 1977 v lovišču LD Bučkovci, ko sta se lovski družini tudi pobratili.

LD Bučkovci je 22. oktobra lani priredila bogat lov za člane obeh LD. Marsikateri član LD Mala gora je imel na tem lovu prvič v življenju priložnost upleniti fazana.

Po lovu pa so se člani obeh lovskih družin zbrali v okrašeni dvorani lovskega zavešča LD Bučkovci k slovesnemu podpisu listine o pobratenju.

Med gosti so bili tudi Alojz Jureš, predsednik skupščine ZLD Ljutomer; Alojz Špindler, predsednik izvršnega odbora ZLD Ljutomer; Alojz Makoter, predstavnik skupščine občine Ljutomer; Anton Kapun, predsednik Obč. konference SZDL Ljutomer; predstavniki krajevnih skupnosti Bučkovci, Radoslavci in Logarovci ter zastopniki sosednjih lovskih družin.

V pozdravnem govoru je Feliks Karba, starešina LD Bučkovci, orisal pomen slovesnosti. Prav tako tudi Jože Boldan-Silni, starešina LD Mala gora.

Po slovesnem podpisu listine o pobratenju sta starešini obeh LD izročila več članom obeh lov. družin odlikovanja, katere jim je podelila Lovska zveza Slovenije ob 70-letnici slovenskega lovstva.

Pobrateni LD sta sklenili tudi sporazum o medsebojnem lovskem udejstvovanju v obeh loviščih.

Janko Štuhec,
LD Bučkovci

LD Hum razvila svoj prapor

Lovska družina Hum — Celje je, v počastitev 30-letnice svojega delovanja, pri svoji lovski koči na Humu, 4. juni-

Lovska družina Hum — Celje je 4. junija 1978 slovesno razvila na Humu svoj lovski prapor

ja 1978, slovesno razvila svoj prapor.

Proslave so se udeležili: predstavnik Lovske zveze Slovenije Edi Ahac, predstavniki

ZLD Celje, krajevne skupnosti in krajevne organizacije SZDL

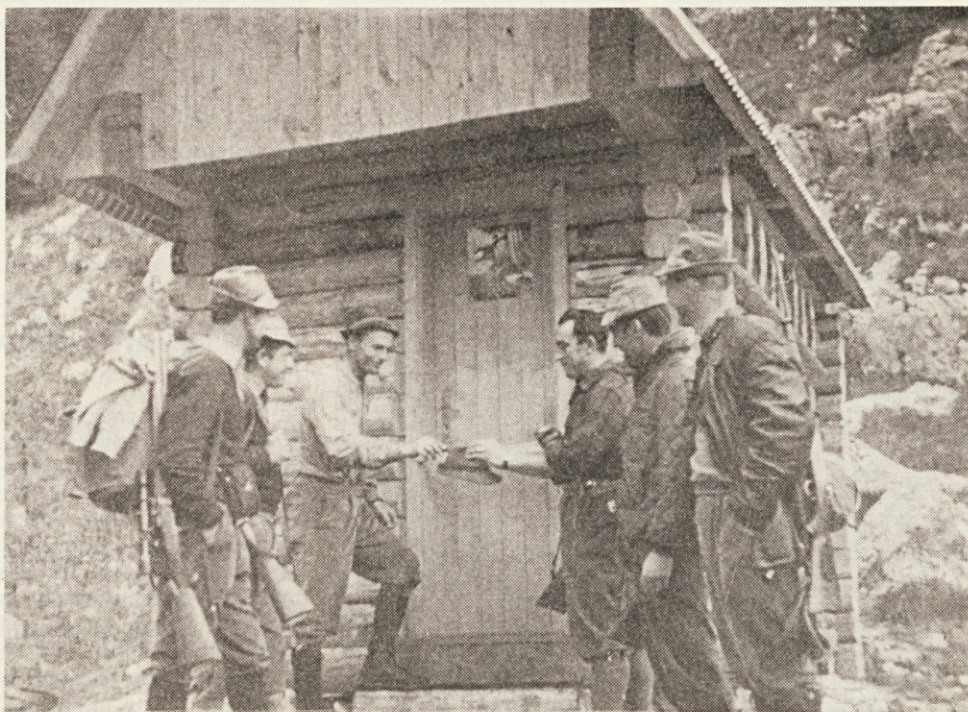
Pod gradom — Celje ter sosednjih lovskih družin Kajuh, Žalec, Griže, Rečica pri

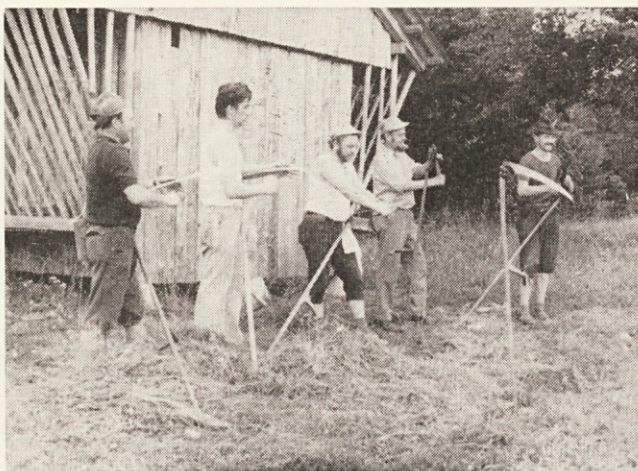
Laškem in Grmada s svojimi lovskimi prapori.

Pričetek slovesnosti je označil lovski rog, nakar je udeležence pozdravil predsednik

Ob enajsti obletnici: Lovska družina Log pod Mangartom je 12. oktobra 1967 odprla svojo lovsko kočjo na planini Planji

Foto Sl. Perčič

Člani LD Logatec poleti mislijo na zimo. Na slikah skupina lovcev-koscev, ko so »štartali« pri jelenjem krmišču in uro zatem, ko so pokosili del senožeti

Foto A. Arh

LD Rudi Žugelj. Po enominutnem molku v spomin umrlih članov LD je govoril nekdanji starešina Tone Jureš o razvoju lovske družine, o njenem delovanju skozi 30 let, o uspehih in težavah ter gospodarjenju. Prapor je razvil prvi starešina lovske družine Franc Štucin-Dušan. Ko so zastopniki raznih organizacij pripeli trakove na prapor, ga je tovariš Dušan izročil praporščaku Ludviku Vučajniku. Proslava, popestrena z lovskimi in borbenimi pesmimi, se je nato nadaljevala s podelitvijo odlikovanj in priznanj najzaslužnejšim članom. Tokrat je LD Hum prvič podelila zaslužnim članom svoja lastna družinska priznanja.

LD Hum upravlja lovišče, ki meri 4590 ha, od tega prek 700 ha nelovnih površin, ki se stalno večajo zaradi hitrega razvoja mesta Celja. Družina šteje 33 članov, od tega 5 pripravnikov. LD si vseskozi prizadeva povečati stalež divjadi. Zato je namenila vso skrb gojitvi in v lovišču uredila 30 solnic, 15 krmišč za srnjad, 3 za muf-lone in 24 za fazane ter jerebice. Ob Savinji, Ložnici in na Zaloškem polju so člani uredili remize. V lovišču je prek 25 km lovsko-gozdarskih stez. Lovišče je razdeljeno na več revirjev in vsak revir ima najmanj tri visoke preže za opazovanje divjadi. Že več let vlagamo mlade fazane, da bi

s tem okrepili stalež te divjadi. Letos smo izdelali tudi voljero-izpust in naročili 300 fazančkov, na žalost pa jih fazanerija ni mogla dobiti (fazančki uničeni od toče). V lovišču imamo izredno močan stalež srnjadi. Stalež zajcev pa zadnja leta občutno upada. Divji prašiči so v lovišču več ali manj prehodni. Z zadovoljstvom ugotavljamo močan stalež muflonov, saj se večkrat srečamo s tropom 40 in več živali. Do pred tremi leti smo imeli v predelu lovišča Slomnik tudi gamsjo družino, ki pa se je s prihodom muflonov umaknila. Kljub zmanjšanju lovni-površin zaradi novih stanovanjskih sosesk v predelih lovišča: Hudinje, Ostrožno, Na Lavi, Lopata, Polule, Lisce in Medlog ter zaradi gradnje avto ceste je LD storila vse, da število divjadi na splošno ni v upadanju.

Rudi Žugelj

ba poskrbeti tudi za drugačno krmljenje.

Že pred leti smo v lovišču LD Logatec postavili nova, ustrezna krmišča oziroma krmilnice, ne samo za srnjad, ampak tudi za jelenjad. Ta krmišča so hkrati tudi skladišča hrane in jih napolnimo delno že poleti, npr. s senom. Ob krmiščih smo začeli obdelovati tudi krmne njive, predvsem pa kosimo seno. Seveda divjadi pozimi pokladamo tudi kostanj in koruzo. Skrb za divjad v zimskem času se bogato obrestuje. Divjad je vse številnejša in zato tudi odstrel večji. Uspehi pa so, če so odnosi med lovci trdni, prijateljski. In med logaškimi lovci so.

Otmár Oblak

Strelska ekipa LD Log, najboljša med devetimi ekipami lovskih družin pri streljanju v Šmarju pri Jelšah

Strelsko tekmovanje za dan borca

LD Šmarje pri Jelšah je v počastitev dneva borca priredila, 3. julija t. l., strelsko tekmovanje na umetne golobe za prehodni pokal, na strelišču pri lovski koči v Ločnici.

Tekmovanja se je udeležilo 9 ekip lovskih družin z območja občine Šmarje pri Jelšah in od drugod. Tekmovalce in goste je pozdravil starešina LD Šmarje pri Jelšah Avgust Anderluh in spregovoril o pomenu praznika borcev NOV.

Prehodni pokal in prvo mesto je dosegla ekipa LD Log, dru-

Logaški lovci poleti mislijo na zimo

Že od nekdaj smo lovci v zimskem času krmili divjad. Sprva smo podirali le za posek odkazane jelke, zlasti z omelo porasle. Zgolj takšno krmljenje pa ni zadostovalo. Na ta način smo v glavnem poskrbeli le za srnjad, ki je v lovišču izmed vse divjadi najštevilnejša. Pojavila pa se je nova divjad: jelenjad in divji prašiči. Zato je bilo tre-

ga je bila ekipa LD Rogaška Slatina in tretja ekipa LD Podčetrtek.

Najboljši strelec posameznik je bil tovariš Zupan, LD Rogaška Slatina.

Prireditve se je nadaljevala s prijetnim tovariškim srečanjem borcev, lovcev in drugih občanov.

A. A.

Jubilanti

Bruno Skumavc — petdesetletnik

Rojen je bil 8. 11. 1927 v Beli peči, doraščal pa je in osnovno šolo obiskoval v Lescah. Med okupacijo se je kot zaveden mladinec-študent vključil v SKOJ in ko so mu postala tla prevročja, je v septembru 1944 odšel v partizane, v Prešernovo brigado. V JLA je ostal do leta 1946. Po osvoboditvi je pod težkimi pogoji nadaljeval s študijem in v letu 1954 diplomiral na fakulteti za strojništvo, potem pa nastopil službo v kranjski tovarni SAVA, kjer je sedaj namestnik glavnega direktorja.

Lov je tako rekoč tradicija njegove rodovine. Širše poglede v lovstvo in ribištvo pa mu je odprl njegov stric, znani gorenjski lovec Alojzij Kos. Bruno se je kmalu tudi »uradno« vključil v vrste gorenjskih lovcev in v lovski organizaciji uspešno opravljal vrsto funkcij.

Starešina LD Sovodnj je vsekozi od leta 1970. Član upravnega odbora gorenjske lovske zveze je bil dve leti, od leta 1974 dalje pa je predsednik te zveze oziroma predsednik izvršnega odbora Zveze lovskih družin Gorenjske. Dve mandatni dobi je bil tudi v upravnem odboru Lovske zveze Slovenije in kot tak tudi član njene finančno-ekonomske komisije. Odliko-

Ing. Bruno Skumavc

van je z znakom za lovske zasluge.

Poudariti je treba, da je bilo v času jubilarne delovanja v vodstvu lovske organizacije veliko različnih mnenj in sprememb v lovstvu, kar vse je bilo treba usklajevati. To pa je starešina in predsednik Bruno s svojim znanjem in korektnostjo izvršno opravljal v korist skupnosti kakor posameznikov in lovskega tovarištva. V času njegovega predsednikovanja je gorenjska lovska zveza uspešno sodelovala tudi s sosednjimi lovskimi organizacijami v zamejstvu.

Predsedniku izvršnega odbora Zveze lovskih družin Gorenjske čestitamo k jubileju sicer nekoliko pozno, a zato nič manj iskreno, ter mu želimo še dolgo dober pogled in ravne cevi, predvsem pa še veliko uspehov v korist lovstva na Gorenjskem.

Gorenjski lovci

Jože Ranc je 22. 9. 1978 praznoval svojo 50-letnico. Rojen je bil v kmečki družini v Stražišču pri Prevaljah. Naravno in lov je vzel ob svojem očetu, vestnem lovcu. Organiziran lovec je od leta 1950, ko se je včlanil v LD Jamnica. Član naše LD je postal 3 leta kasneje. V LD Strojna je bil član uprav. odbora 9 let, od l. 1962 do l. 1972, član nadzornega odbora pa 4 leta, od l. 1972 do l. 1976. Medtem je bil tudi prosvetar LD in še prej njen statističar.

Gustek Janežič

Ljubezen do divjadi ga je vodila po lovskih stezah, kjer si je nabral polno doživetij, mnogo izkušenj ter znanja, saj mu je bila učiteljica Narava. Za njegova prizadevanja, vložen trud in uspehe ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge. Tovarišu Jožetu ob srečanju z Abrahamom iskrene čestitke in še mnogo let zdravja, obilo lovskega užitka in lovski — dober pogled!

Člani LD Strojna — S. O.

Gustek Janežič — šestdesetletnik

Rojen je bil 27. 7. 1918 sredi najlepših vinorodnih krajev v Vinskem vrhu. Tam blizu so znani kraji: Miklavž pri Ormožu, Kog, Temlar, Litmer, Jeruzalem in Železne dveri. Na tem območju gospodarita z vinogradi zlasti vinogradniška kombinata, obrat Ormož za severovzhodno gričevje, obrat Ljutomer pa za severozahodno gričevje. Ti štajerski griči slovijo po vrhunskih, svetovno znanih vinih — z zlatimi kolajnami. Ni torej čudno, da je tudi Gustek odličen vinogradnik.

Jubilant je član LD Vinski vrhovi vse od njene ustanovitve. Njen starešina pa kar 16 let (od l. 1950 do l. 1967), potem pa vseskozi do danes predsednik NO. Bil je pobudnik in organizator za postavitve lovskega doma in pri gradnji je udarniško delal največ ur. Tudi skoraj vse prevoze za dom je opravil

on sam brezplačno. Nadalje je bil 10 let član upr. odbora bivše Okrajne lov. zveze Ljutomer in po reorganizaciji okrajev član upr. odbora ptujske lovske zveze, prav tako 10 let.

Med vojno je bil pristaš in sodelavec OF, po vojni pa prvi sekretar OF oziroma SZDL naselij Brezbrovnik in Vinski vrh. Potem 10 let predsednik kmetijske obdelovalne zadruge, predsednik odbora za gradnjo zadrúžnega doma v Miklavžu, odbornik okrajnih ljudskih odborov v Ljutomeru, Ptuj in končno v Ljuborju. Za svoja prizadevanja, uspehe in požrtvovalnost je dobil pismeno priznanje SZDL Ormož, znak za lovske zasluge in red zaslug za narod III. stopnje. Tovariš Gustek, lovci območij Ljutomera, Ormoža in Ptuja, ki te vsi poznamo kot vzornega člana lov. organizacije, ti kličemo: še na mnoga zdrava leta in lovski — dober pogled!

Lovski tovariši — J. I.

Mladi pišejo

Na lisico

Oče mi je obljubil, da bo kupil psa, takšnega, ki bo prignal lisico iz rova. Res ga je kupil, ime mu je Muri. Potem sem vedno nadlegoval očeta, kdaj bomo šli na lisico. Toda oče mi je vedno odgovarjal, da je Muri še premlad, da bi se srečal z lisico. Če pes ob prvem srečanju z lisicjimi zobmi dobi strah pred zviretko, mu ga je težko pregnati iz pasjih kosti. Tak pes potem navadno ni dober lovec na lisice. Zato sem moral čakati še nekaj mesecev, da je Muri zrastel. Bilo je v januarju, ko mi je oče rekel: »Danes gremo pa na lisico.« Prišel je torej tisti dan, na katerega sem tako dolgo čakal. Še jesti nisem

Dvanajstletni gonjač Zdenko Križnik s svojo brak-jazbečarko Eto pred lovom v lovišču LD Vransko

Foto J. Markelj

mogel, od veselja ali lovske mrzlice sem se kar tresel.

Po kosilu sem stekel v sobo in se hitro primerno oblekel za lov. Otvezel sem tudi psa, oče je pa vzel puško. Med potjo proti gozdu me je oče opozoril, da moram biti pri rovu popolnoma tiho.

Kar kmalu sva prišla do prve lisičine. Oče je ukazal Muriju, naj gre v rov. Toda Muri je ob luknji le malo povohal in ni hotel vanjo. Vprašujoče sem pogledal očeta, ki mi je odgovoril, da Muri pač zato noče v rov, ker je z nosom ugotovil, da v tej lisičini ni lisice, torej je lisičina prazna. Nadaljevala sva pot k drugemu brlogu. Ko sva prišla blizu lisičjega doma, je Murija kar vrglo v rov. Oče mi je pokimal in se nasmehnil. Težko sem čakal, da bi videl in slišal, kaj se bo dogajalo. Oče je odprl puško in jo napolnil z nabojema. Oba sva se ozrla sem in tja. Naenkrat zaslišiva Murijev glas v rovu. Vedno besneje je lajal, ker sta si gotovo z lisico gledala iz oči v oči. Bilo me je že strah, da bo lisica zgrabila Murija. Spomnil sem se raznih zgodb, kako je jazbec ali lisjak zgrabil psa za nos ali goltanec.

Toda nenadoma zagledam lisico, ki je silovito in bliskovito skočila iz rova. Od začudenja in od strahu, da bo ušla, sem se spozabil in zaklical: »Oče!« Takrat pa je že odjeknil prvi in nato še drugi strel. Lisica se je zakotalila po bregu. Bila je dobro zadeta in ko sem pritekel do nje, je samo še odpirala usta in grizla z zobmi po zraku.

Nato smo se s plenom vsi trije napotili domov. Najbolj ponosen je bil Muri, saj je bila to njegova prva lisica. Oče je na vrvici gnal Murija, jaz sem pa nosil lisico. Še sedaj mi ne gre iz glave, s kakšno hitrostjo je lisica skočila iz rova in kako hitro je tudi oče vrgel puško k licu in že sta za lisico švignila strel za strelom iz jeklenih cevi.

Oče je poklonil lisico mami, ki jo sedaj nosi okrog vratu.

Franček Žuran,
Bresnica-Podgorci

Lovska kinologija

Telesno ocenjevanje lovskih psov v Trbovljah

Prireditelj je bila, 15. 7. 1978, na športnem igrišču Rudar. Prireditelj je bila kinološka komisija ZLD Zasavje-Trbovlje. Sodniški zbor so sestavljali: Lojze Brvar st., Silvo Pavlinc in podpisani.

Vodniki so privedli 18 psov, od tega 7 kratkodlakih istrijancev, 2 resasta istrijanca, 3 posavce, 3 brak-jazbečarje, 2 terierja in 1 jazbečarja.

Psi so dobili telesne ocene: odlično — 1 kratkodlaki istrijanec, prav dobro — 5 kratkodlakih istrijancev, dobro — 3 brak-jazbečarji, 1 jazbečar, 1 kratkodlaki istrijanec, nezadostno in zrejno prepo-

ved — 2 resasta istrijanca, 2 terierja, 3 posavci. Negativno ocenjeni psi imajo pomanjkljivo zobovje, predolgo spodnjo čeljust ali pasemsko niso čisti. Taki psi so zato tudi dobili zrejno prepoved.

Ugotavljam, da se kakovost psov v primerjavi z lanskim letom ni izboljšala. Pri vseh pasmah bo potrebna večja pomoč kinologov lovskih družin. Kolikor po lovskih družinah ni sposobnih kinoloških referentov, naj se rejci in drugi ljubitelji psov neposredno obračajo na kinološko komisijo ZLD, ki jim bo nudila pomoč.

Prireditelj je odlično vodil Gvido Počivavšek. Prisostvovali so ji tudi številni lovski pripravniki, ki smo jim še posebej pokazali razne telesne napake psov.

Milan Udovč,
kinol. sodnik

Nekaj nasvetov pri prehrani doraščajočih psov

Po tretjem tednu starosti začnemo navajati mladiče na hrano, ki jim bo sestavljala dnevni obrok vse življenje. Presledek med posameznimi

obroki mora biti tolikšen, da pes v tem času lahko prebavi zaužito hrano.

Mleko je zelo lahko prebavljivo, zato mladiči sesajo v prvih tednih življenja tudi 12-krat na dan. Proti koncu prvega meseca starosti naj jedo 8-krat dnevno, v starosti dveh mesecev 5-krat, tri mesece stari 4-krat, štiri mesece stari 3-krat in po petem mesecu starosti 2-krat na dan.

Vrsta in sestava hrane mora biti primerni razvitosti prebavil. Psi se rodijo brez zob. Prvi se po treh tednih razvijajo podočniki, le redko prvi zrastejo sekalci. Mlečni sekalci zrastejo do konca prvega meseca, mlečni kočniki pa do dopolnjenega drugega meseca starosti. Pes ima 32 mlečnih zob.

Menjava zob se začne v tretjem mesecu in se konča s sedmim mesecem starosti. Prvi se navadno zamenjajo sekalci. Odrasel pes ima 42 stalnih zob: v zgornji čeljusti 3 sekalce, 1 podočnik, 4 predmeljake in 2 meljaka. V spodnji čeljusti pa 1 meljak več. Mlečno zobovje je brez meljakov.

Zadnji predmeljak v zgornji čeljusti in prvi meljak v spod-

Vabilo

na I. mednarodno uporabnostno tekmo jamarjev, 21. in 22. 10. 1978, Rinka pri Žalcu

Klub ljubiteljev psov jamarjev (KLJPJ) priredi v soboto in nedeljo, 21. in 22. oktobra 1978, pri lovski koči Rinka pri Žalcu I. mednarodno uporabnostno tekmo jamarjev.

Prvi dan bodo psi tekmovali na planem, v vodi in po krvnem sledu, drugi dan pa v rovu v predpisanih disciplinah.

Vse lastnike in vodnike psov jamarjev vabimo, da prijavijo

svoje pse za tekmovanje. Edini pogoj za vpis in tekmovanje je, da je pes uspešno opravil PNZ.

Prijave pošljite takoj, najkasneje pa do 15. t. m. na naslov: Klub ljubiteljev psov jamarjev, Župančičeva 9/II, 61000 Ljubljana.

Vse ljubitelje jamarjenja vabimo, da si prireditelj v čim večjem številu ogledajo.

Prireditveni odbor

nji čeljusti sta precej večja kakor drugi zobje in ju imenujemo lomilca (lomilec). Z lomilcem psi drobijo kosti. Hrane pes ne melje, temveč jo drobi in mečka.

Normalno zobovje psov je škarjasto, torej takšno, da sekalci zgornje čeljusti delno prekrivajo sekalce spodnje čeljusti. Nepravilno oblikovano zobovje je lahko vzrok nekaterim obolenjem prebavil, ker pes hrane dovolj ne zdrobi.

Psička le postopoma navajamo na novo hrano. Pripravimo jo tako, da jo bo čim lažje pojedel in prebavil. V prvih mesecih življenja je mleko še vedno pomemben del obroka. Meso za mladiče drobno sesekljamo z nožem; ne zmeljemo ga v strojčku za mletje mesa, ker se na ta način izgubi veliko mesnega soka s hranilnimi snovmi. Sesekljano meso stisnemo v kepico in jo potisnemo psičku v gobček. Sprva se bo branil, kasneje bo pa sam prav rad vzel svoj obrok. Škrobní del obroka pripravimo v obliki kašaste zmesi, najprimernejši so ovseni kosmiči, pomešani s pire krompirjem in v mleku namočen kruh. Koruzni zdrob pes težko prebavi. Ne pozabimo na zelenjavo, sadje in vitaminske preparate!

Do petega meseca starosti psi lahko jedo iz večje skupne posode, kasneje naj pa ima vsak pes svojo skodelico. Hrana za psa naj bo gosto kašasta, zmerno slana in brez začimb. Najbolje je dati mesni del obroka na dno posode, da se mora pes najprej lotiti manjokusnega dela obroka.

Marija Pipuš, dipl. vet.

Pripomba: Vse lepo in prav. Toda hrana je vedno dražja, za človeka in psa. Medtem pa pri prehranjevanju ljudi ostajajo najrazličnejši odpadki, ki v mnogih primerih nekoristno končajo v posodi za smeti. Celo pri ljudeh, ki imajo psa. Seveda pa veliko ostankov po kosilu, večerji in zajtrku pojedjo psi. Še koristneje pa bi za prehrano naših štirinožnih prijateljev lahko porabili take ostanke, če bi npr. strokovnjak za prehrano psov v primernem članku konkretno obrazložil, katere ostanke človekove prehrane lahko uporabimo za psa in s kakšno

Leglo brak-jazbečarke Bebe, rejec Stanislav Kenda, LD Žiri. Brak-jazbečar je lovsko uporaben pes kot gonič ali za sledenje po krvnem sledu. Zaradi svoje ostrosti in vztrajnosti je odličen tudi za lov na divje prašiče. Je jelenje barve ali črne z rjavimi očigi

koristjo ter katerih naj ne bi dajali psom in zakaj ne. Naši bralci bi bili avtorju za tak članek zelo hvaležni, ker ga doslej še nismo brali.

Urednik

V spomin

Prijavljena legla

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 10. 9. Rejec Graziano Simčič, Fojana, Dobrovo.

Leglo 26. 8. Rejec Stane Zrimšek, Krka 52, Krka.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 22. 10. Rejec Franc Grilc, Dovško 8, Senovo.

Leglo 4. 10. Rejec Martin Budna, Dovško 12, Senovo.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 25. 9. Rejec Vili Ferluga, Štrekljeva 22 a, Maribor.

Leglo 1. 10. Rejec Jože Krajnc, Metleče 16, Šoštanj.

Irski setri (JRIS):

Leglo 28. 11. Rejec Alojz Šimigoj, Prešernova 6, Dornberk.

Kinološka zveza Slovenije

Slavko Bele

iz Novega mesta

Še preden je izpolnil 71. leto svojega življenja, mu je 18. 2. 1978 na novomeškem pokopališču na veličastnem pogrebem obredu v zadnje slovo zadel lovski rog, odjeknili strel iz lovskih pušk, se sklonili lovski in drugi prapori, nakar je množica lovskih tovarišev prekrila njegovo rakev s smrekovimi vejicami.

Rojen je bil v Novem mestu. Že leta 1926 se je vključil v zeleno bratovščino pri takratnih lovozakupnikih. Tik pred drugo vojno so ga poslali kot sodnega uradnika v Rogatec na Štajersko, kjer se je tudi vključil v lovske vrste. V tem kraju na Štajerskem je kot pristaš OF veliko prispeval v osvobodilnem gibanju.

Po vojni se je vrnil v Novo mesto in bil med ustanovitelji

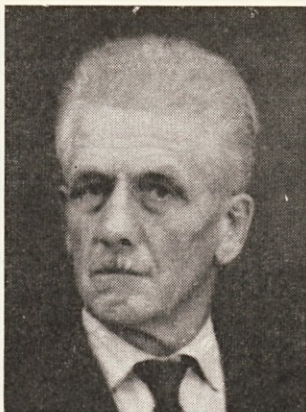
naše LD. Vse svoje bogato lovsko znanje je posvetil lovsstvu. Bil je gospodar, starešina, kinolog in predsednik LD. Bil je tudi podpredsednik področne lovske zveze, član komisije za lovske izpite, vodja zvezine kinologije ter delegat v republiški lovski in kinološki zvezi. Še prej pa je bil nekaj let član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije.

Svojega lovskega znanja ni ljubosumno čuval zase, ampak ga je razdal zlasti mlajšim lovcem ter jim odkrival skrivnosti in mikavnosti narave. Bil je velik ljubitelj lovskih psov, njihov rejec in vzgojitelj ter je tudi pri tem dosegal lepe uspehe.

Na skupnih lovih ni skoparil s pohvalami, a v upravičenih primerih tudi ne z grajami. Vcepljal je »železno« disciplino. Sicer pa je bilo njegovo geslo: gojiti divjad ter lovsko pravično loviti. Za nesebično in požrtvovalno delo ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in z redom II. stopnje, Kinološka zveza Slovenije pa s srebrnim znakom. Za družbenopolitično delo je prejel medaljo zaslug za narod in medaljo dela.

Slavko Bele

Vinko Jurkas

Slavko Bele nam bo ostal v spominu kot svetel lik pravičnega lovca, zaščitnika divjadi in lovskega učitelja.

ZLD in LD Novo mesto

Franci Justin iz Spodnje Dobrave je umrl 8. januarja 1978, v 53. letu starosti. Član LD Kropa je bil od leta 1960. Štirinajst (14) let je bil član upravnega odbora LD in medtem imel več funkcij, krajšo dobo je bil tudi starešina. Vidne zasluge je imel v kinologiji, izkazal se je kot vodja revirja in tudi pri zreji osirotele divjadi.

Dobremu lovskemu tovarišu, ki je veliko prežgodaj zapustil lovske vrste, lep in časten spomin!

LD Kropa — M. K.

Vinko Jurkas

Od njega smo se lovci LD Dobova in sosednjih lovskih družin ZLD Posavje-Krško za vedno poslovili 13. julija 1978. Rodil se je v trdni kmečki družini v Selah, 13. 2. 1900, in tudi sam večino svojega življenja kmetoval. Kljub napornemu delu pa je vedno našel čas tudi za lovstvo. Leta 1924 je med ustanovitelji Slovenskega lov. društva v Dobovi. Lov in kmetovanje pa je moral opustiti za vsa vojna leta, kajti okupator je njega in tudi vso njegovo družino že leta 1941 preselil v Nemčijo, kasneje pa v zasedeno Poljsko, od koder mu je

leta 1943 uspelo pobegniti in priti v hrvatsko Zagorje. Tu se je neposredno vključil v protifašistično delovanje. Na svojo domačijo se je vrnil leta 1945. Kot zavednega in zaslužnega rodoljuba so ga krajani izvolili za predsednika Krajevnega ljudskega odbora (KLO), kar je bil do leta 1948. Jeseni leta 1946 je Vinko zopet med ustanovitelji LD Dobova. Član njenega upr. odbora je bil 3 leta (do 1. 1960), nato 8 let član disc. razsodišča, od tega njegov predsednik 4 leta. Od leta 1969 dalje pa vse do svoje smrti je bil član NO LD.

Kot človek in lovec je bil vedno napreden. Svoja pravična stališča je vedno vztrajno zagovarjal in nasprotnike znal prepričati na lep, tovariški način.

Ko je prišel v poznojesenska leta, je zaradi opešanega vida lov s puško moral opustiti. Toda s tem lova, v drugem pomenu besede, zanj ni bilo konec; v zimskem času mu je bilo glavno opravilo krmiljenje divjadi in tudi na nobenem lovskem sestanku ali prireditvi ni manjkalo.

Kljub številnim starostnim nadlogam, ki so se pridružile skoraj popolni izgubi vida in sluha, je ostal mož zravnanega hrbta in vedrega duha, z vsem srcem zvest plemenitim lovskim idejam. Tako rekoč do zadnjega diha! Uro pred svojo smrtjo je sinu-lovcu izrekel poslednjo željo, da naj ga na poslednjo pot ponese oblečenega v lovski obleki.

Spoštovani »stric Cene«, v svetlem spominu nam boš

ostal kot človek in lovec, ki se je vedno boril za pravično stvar in vedno pomagal vsem pomoči potrebnim.

Lovci LD Dobova

Lovski oprtnik

Nekaj o naših brakadah

Sem star pristaš in ljubitelj glasnih pogonov-brakad. Na vseh lovih, kjer lovita najmanj dva lovca, do brakad, kjer sodeluje manjše, lahko pa tudi večje število strelcev, gonjačev in psov goničev, mora vladati potreben red. Predvsem naj lovci na takih lovih dokažejo, da znajo biti organizirani, da delajo vsi za enoten cilj v skupnem lovskem doživljanju.

V podeželskih družinah izvajamo brakade tako, da gre z razpoložljivimi goniči (med katerimi je žal že vse preveč lovskih terierjev »goničev«) del članov v pogon, drugi del lovcev gre pa na stojišča. V naslednjem pogonu se gonjači in strelci zamenjajo. Na tak lov spada vsekakor lovski rog, ki daje potrebne znake, vodi gonjače, obenem pa seznanja strelce, kje so gonjači. Tudi gonjači naj se oglašajo, da ne izgube medsebojne zveze, da se ne pretrga črta pogona. Še marsikaj drugega je potrebno za pravilno in uspešno izvajanje brakad.

In kaj se dogaja na takih lovih?

1. Ko psi glasno poženejo divjad, gredo naši gonjači svojo pot naprej in se še vedno oglašajo, namesto da bi obstali na mestu, utihnili ter nadaljevali svojo nalogo šele, ko psi utihnejo. V večini lovskih družin gonjači ne streljajo več na zajca, dovoljeno pa jim je streljati lisico in tudi fazana.

Kaj pa, če psi gonijo lisico, gonjači pa ženejo svoj krik

in vik kar naprej? Mogoče je lisica udarila nazaj proti črti gonjačev — kar zelo rada stori — in bi jo gonjač-lovec lahko dosegel. Tako se pa lisica izmuzne, zlahka poišče luknjo v črti gonjačev ter izgine.

2. Imam navado, da na brakadah štejem strele, da na koncu vsakega pogona primerjam število strelcev s plenom. Vedno bolj se večja razlika med številom strelcev in številom plena. Veliko strelcev dajo predvsem lovci-gonjači. Lovec na stojišču pa razmišlja, od kod toliko fazanov ali lisic. Ko se zberemo, ni ustreznega plena od nikoder. Končno zvemo, da je bila večina strelcev v pogonu namenjena šojam. Strelska mrzlica članom ne da miru, da med pogonom ne bi zalezovali teh pisanih ptic in jih streljali. Ta razvada se je razpasla v večini lovskih družin, celo na »vzornih« brakadah, na katerih so tudi člani drugih lovskih družin.

Verjamem, da bodo nekateri sprejeli moje vrstice s kritiko, češ saj je šoja škodljivec, ki jo je treba uničevati. Rekel pa bi, da mnoge lovce ob streljanju šoj na brakadah ne vodi taka misel, temveč strelska mrzlica. Dragi tovariš, dovolj priložnosti imaš, da šoje lahko streljaš, kadar si sam na lovu, na skupnih lovih-brakadah se pa vzdrži! Mogoče bi kazalo občasno prirediti organizirane love samo na šoje (gotovo pa na sive vrane in srake!!). Zanima me, koliko streljačev bi se takih lovov udeležilo.

3. Še nekaj me moti na naših skupnih lovih. Pred koncem brakade se množijo strelci, bodisi pri lovcih-gonjačih, bodisi pri strelcih na stojiščih. Končno nastane prava kanoada, ki se nekaterim pač hudo dopade. Razumem, da bo lovec izstrelil naboje, ki mu jih je tako napela vlaga v cevi, da jih ne more izvleči. Takih primerov pa ni dosti. Mnogim streljačem ni žal municije, ko streljajo v prazno, žal pa jim je zanj pri streljanju na umetne golobe ali za pokončevanje škodljivcev (sivih vran in srak!).

Lahko rečete, da sem star, da ne razumem sedanjega časa, pa vendar bi se želel v svojih letih počutiti na skupnem lo-

vu dobro in se med lovskimi tovariši prijetno razvedriti. Nas je več takih?

Maks Sekirnik,
Oplotnica

Vragova čreda

Ko prvi mrak v jesenski noči tiho leže prek gozdov, črni vrag z bičem počí, zbudi družino, polhov trop.

Iz polšin zdaj kosmata družba tišino nočno že kali, ob cviljenju, drnjanju na bukvah se s sladkim žirom pogosti.

Naenkrat iz goščave sova debelooka prileti, živalcam kosmatim, malim strah požene v kosti.

Ob prvem svitu, v megli jutra, družba poljšja zapusti krošnje bukovega drevja in se v razpokah zemlje izgubi.

Ludvik Leskovec

Jelenjad in divji prašiči v lovišču LD Petišovci

Lovišče LD Petišovci zajema 5600 ha površine. Severovzhodni del, ki se razprostira ob državni meji z Madžarsko od Dolge vasi do vasi Pince, je posejan z večjimi in manjšimi griči, do največ 320 m nadmorske višine. Tu prevladuje (70 %) vinska trta; pridelujejo znano in zelo cenjeno lendavsko vino. Na preostalih površinah so pa gozdovi, ki so razkosani v manjše komplekse. Prevladujeta pa bukev in hrast. Gozdov je ca. 2800 ha. Na jugozahodu in niže na jugu meje lovišča segajo do reke Mure, do lovišč lovskih društev v SR Hrvatski, Dekanovec in Mursko Središče. Tri kilometre južno od mesta Lendave je vas Petišovci. Po njej je dobila ime naša LD, to zaradi tega, ker je vas Petišovci sredi našega lovišča. Proti severu od vasi Petišovci do mesta Lendave so v zadnjih desetih letih nastali

večji in manjši industrijski objekti. Tu je lov postal problematičen, saj so se lovne površine občutno zmanjšale, na določenih območjih je pa tudi prepovedana uporaba strelnega orožja (industrijsko območje Nafta).

Od vasi Petišovci, 3 km proti jugu, sta vasi Benica in Pince Marof. To področje zajema ca. 1200 ha z monokulturami koruze in pšenice. Pred nastankom monokultur na teh površinah je LD v letih od 1950 do 1958 izvajala odlov živih zajcev in jih na enem organiziranim odlovu ujela v mreže tudi do 300. Sedaj se na teh površinah čez leto zadržuje le še kakih 10 zajcev in nekaj fazanov. Za vasjo Benica in Pince Marof se na površini ca. 500 ha razprostira Murski gozd. Na severovzhodni strani gozd sega do potoka Ledava, po katerem poteka meja med Madžarsko in Jugoslavijo. Na jugozahodu se ta gozd razprostira do reke Mure. Vse te površine so v lasti KIK Murska Sobota, TOZD Lendava. Nekaj časa po

drugi svetovni vojni je na teh površinah še prevladoval hrast, nekaj je bilo tudi jesenov, bukev in na zelo močvirnatem svetu je dobro uspevala jelša.

V letih od 1950 do sedaj so v tem gozdu načrtno sekali zrelo drevje, na njegovo mesto pa zasajali ameriški topol, ki v tem podnebju in na zamočvirjenih tleh zelo dobro uspeva.

Gozdne površine so zelo zaraščene z razno podrastjo. Izredno dobro uspeva zlato-trska. Robidovja in drugega grmičevja je ponekod toliko, da so nekateri predeli za ljudi neprehodni.

Celotna gozdna površina je obkrožena z njivami, kjer gojijo pšenico, krompir, peso, zlasti pa koruzo.

Stalna velika divjad v Murskem gozdu je srnjad. Prehodni so pa jeleni in divji prašiči; k nam prihajajo iz Madžarske, kjer se od državne meje daleč v notranjost Madžarske razprostirajo obširni gozdovi.

Pred prvo svetovno vojno je

ZNAČKE LOVSKIH ORGANIZACIJ — V.

52. **LD Taborska jama** je leta 1973 izdala značko v dveh izvedbah: v bakreni in bakreni z zelenim ozadjem. Znački v primerni nakladi je izdelal Kuclar, Ljubljana. — 53. **LD Mokrc** je za 30-letnico svojega obstoja izdala aluminijasto značko, ki je zeleno in črno pobarvana ter plastificirana. — 54. **LD Trnovo** je leta 1974 izdala bakreno značko z zelenim ozadjem. Značko je izdelal Kuclar, Ljubljana. — 55. **LD Smrekovec-Šoštanj** je izdala značko ob razvitu svojega prapora in občinskem prazniku, v nakladi 1000. Značka ima pozlačeno podlago, zeleno pobarvano ozadje in črno pobarvan lik jelena. Osnutek je naredil Pavle Šifer, dipl. ing. arh., značko pa izdelala Aurea, Celje. — 56. **LD Dravograd** je leta 1976 za svojo 30-letnico izdala značko v dveh izvedbah. Prva je bakrena s patiniranim ozadjem, druga pozlačena z zelenim ozadjem in plastificirana. — 57. **LD Murska Sobota** je leta 1972, ob 50-letnici ustanovitve svojega predhodnika Prekmurskega lovskega društva izdala srebrno patinirano značko. — 58. **LD Podsreda** je za svojo 30-letnico izdala bakreno patinirano značko, ki jo je v primerni nakladi izdelala Aurea, Celje. — 59. **LD Gor. Jezero** je za svojo 30-letnico izdala značko v nakladi 1000. Osnova je pozlačena, liki na njej pa pobarvani modro, svetlo zeleno, temno zeleno in rjavo. Avtor likovne upodobitve je akad. kipar Tone Sagadin, izdelal pa jo je graver Dolenc, Ljubljana. — 60. **LD Vuhred** je izdala pozlačeno značko z motivom jelenove glave. — 61. **LD Mala gora** je izdala značko ob 20-letnici svojega obstoja, v nakladi 1000. Polovica je pobakrenih, polovica pa srebrno patiniranih. Osnutek so izdelali člani uprav. odbora LD, značko pa graver Jeraša, Ljubljana. — 62. **LD Tomišelj** je za svojo 30-letnico izdala značko v 800 serijah, v vsaki seriji so bakrena, srebrna in zlata značka. Avtor likovne upodobitve je Jože Zadnikar, ki je značke tudi izdelal. — 63. **LD Dolenjske Toplice** je izdala značko v obliki miniaturnega podstavka za rogovje.

R. Č.

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

bila jelenjad sicer stalna divjad Murskega gozda, vendar jo je bilo sorazmerno s sedanjim staležem malo. Leta 1951 je gozdar Anton Gonza uplenil zadnjega jelena v Murskem gozdu, kateremu pa je manjkala zadnja noga (posledica mine na meji). Po tem času jelenjadi dolgo ni bilo v Murskem gozdu. Zopet se začne pojavljati z letom 1969, v zadnjih letih vedno številneje.

V zadnjih šestih letih so člani naše LD v Murskem gozdu uplenili 48 jelenjadi. Ta jelenjad pripada tipu panonskega jelena in po živi teži doseže tudi 250 kg. K nam prihajajo večinoma šibkejši jeleni. Zanimivo je, da se pojavljajo nekaj pred rukom in v samem roku. Po roku spet zginejo na Madžarsko. Že vrsto let ugotavljamo, da k nam prihajajo v nepravilnem spolnem razmerju; v letu 1977 je po naših ocenitvah prišlo v Murski gozd 22 jelenjadi, od tega 6 košut in 16 jelenov. Dovoljen pa je bil odstrel 6 košut in 6 jelenov. Članom LD je pa uspelo upleniti 5 košut in 6 jelenov.

V drugi polovici marca 1978 je z madžarske strani prišlo v Murski gozd 9 kosov jelenjadi, ki so se na tem področju zadrževali le dva dni, nakar so spet zgинili na Madžarsko. V tem času so napravili večjo škodo, ker so pojedli vršičke v nasadih mladih topolov. Tudi divji prašiči prihajajo občasno čez državno mejo in se zadržujejo na področjih Pince, Do-

lina, Čentiba in Dolga vas. Prihajajo pa tudi v Murski gozd. Tu se divji prašiči zadržujejo le nekaj dni, nakar spet zginejo na Madžarsko. Zgodilo se je, da so divji prašiči v eni noči uničili koruzo na površini celega ha.

Odstrel divjih prašičev je zelo otežkočen, ker se večinoma zadržujejo v stometrskem obmejnem pasu. Tu pa morejo loviti lovci le posamič, saj skupni lovi na obmejnem področju niso dovoljeni. Po naših ocenah se je v letu 1977 od časa do časa zadrževalo na tem področju 40 do 50 divjih prašičev. Lovcem naše LD je uspelo v letu 1977 upleniti le 7 divjih prašičev.

LD je vzela v najem večje površine zemlje in jo obdeluje, da bi ublažila škodo od jelenjadi. Lovci so posejali koruzo in posadili topinambur, da bi divje prašiče zadržali na teh površinah.

Vsako leto se redno dogaja, da divji prašiči uničijo koruzo, peso in posevke povsod, kjer se pojavijo. Ne pomaga nobeno strašilo, ne žične ovire in kemična sredstva. Škoda od jelenjadi in divjih prašičev iz leta v leto raste, kakor so tudi njihovi obiski iz Madžarske v naše lovišče vse pogostejši. V letu 1977 je ocenjena škoda od jelenjadi in divjih prašičev dosegla 30 000 din, kolikor je LD mo-

rala oškodovancem tudi plačati.

Zastavlja se vprašanje, kakšen način lova izvajati na 500 ha lovne površine, kjer se občasno zadržuje do 25 jelenjadi in 40 divjih prašičev, medtem ko LD ne more vplivati, da ta divjad ne bi tako množično prihajala v naše lovišče.

Jože Kopinja,
LD Petišovci

Šaljive

Obe skoraj enako debeli

Lovec in ribič sta tekmovala, kdo bo povedal bolj debelo. Lovec:

»Moj prijatelj je ustrelil tako velikega zajca, da je samo njegova senca tehtala 3 kg!«

Ribič:

»Že v prvi številki Lovca, ki je izšla 1910. leta, je skoraj polovico glasila Slovenskega lovskega društva v Ljubljani napolnil prof. Franké. In tako vse do prve svetovne vojne.«

Pojasnilo:

Ribičevo sem dobesedno prepisal iz glasila slovenskega ribištva, št. 7—8, 1978, s strani 215.

Resnici na ljubo je treba pojasniti, da v prvi številki Lovca, ki je izšla januarja 1910, ni niti enega Frankétovega članka.

Koliko pa je Frankétovih člankov v vseh letnikih Lovca do prve svetovne vojne, ko je bil Lovec skupno glasilo slovenskih lovcev in ribičev?

Izšlo je pet letnikov: prvi letnik (1910) na 236 straneh, drugi letnik (1911) na 240 straneh, tretji letnik (1912) na 236 straneh, četrti letnik (1913) na 200 straneh, peti letnik (1914) na 212 straneh, skupno torej na 1124 straneh. Prof. Ivan Franké pa jih je izmed 1124 napolnil le 46, kar je samo 4,2 %.

Vodomec

Ris čez celo stran

Za barvno sliko na prvi ali zadnji strani Lovca je potreben barvni kliše s štirimi ploščami: za tiskanje slike v modri barvi, v rumeni, rdeči in črni.

Tiskar pribije v tiskarskem stroju na svinčeno podlago najprej ploščo za tiskanje slike v modrem. Ko je ta natisnjena, odstrani »modro« ploščo ter pribije »rumeno«, nato »rdečo« in »črno«.

Pred tiskanjem »triglavske« številke za mesec avgust je tiskarju pri pribijanju ene izmed plošč spodletelo orodje in na spodnjo stran plošče je z žeblijem zarisal 3 cm visok ris, ki ga vsakdo na sliki lahko opazi.

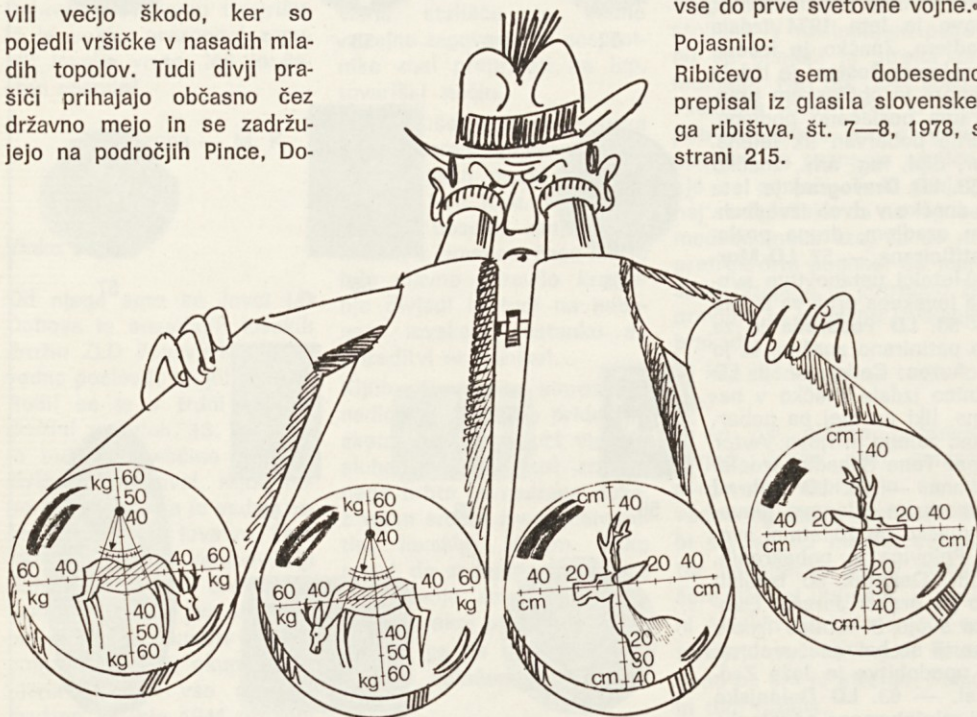
Kakor po navadi si je tudi tokrat prve izvide avgustovega Lovca v tiskarni ogledal urednik. Seveda je opazil napako in se zaradi risa pritožil pri Janezu, šefu oddelka — strojnice, ne da bi pri tem varčeval z močjo svojih glasilk.

Na naslovni strani naslednje, septembrske številke Lovca so tiskali barvno fotografijo naše največje mačke — risa.

Ko se je šef oddelka Janez vrnil z dopusta, je tiskar s smrtno resnim obrazom stopil predenj in mu sporočil:

»Tovariš šef, sedaj je pa ris čez celo naslovno stran!«

»Sto hudičev,« se je Janez prijel za glavo, »zdaj bo šele Cvenkel kričal.«

Optični izum za tehtanje srnjakov in merjenje njihovega rogovja — pred strelom!

razpis

za sprejem v dopisno šolo za lovske tehnike

Objavljamo razpis za sprejem kandidatov v dopisno šolo za lovske tehnike v študijskem letu 1978/79. Šolanje traja eno leto in je dopisnega značaja. Obvezni so dvodnevni seminarji v Ljubljani.

Skupno bo sprejetih 50 slušateljev. Pri izbiri bomo, v sodelovanju z zvezami lovskih družen, skušali zagotoviti, da bodo slušatelji enakomerno zastopani z vseh območij.

Pogoji za vpis:

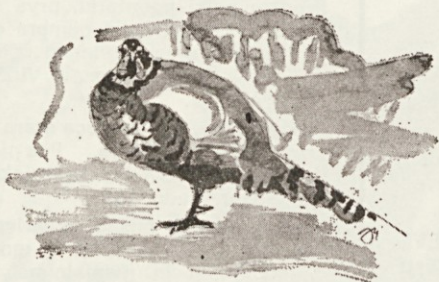
1. Članstvo ali delovno razmerje v lovski organizaciji.
2. Opravljen lovski ali lovskočuvajski izpit.
3. Dovršena šola druge stopnje ali priznana srednješolska izobrazba.

Prijave z dokazili (foto kopije ali overovljeni prepisi zahtevanih dokumentov) naj nam interesenti pošljejo najkasneje do 15. novembra 1978.

Šolnino 500 dinarjev bodo slušatelji poravnali na prvem seminarju, ki bo predvidoma že v drugi polovici novembra tega leta.

Interesenti, ki nimajo srednješolske izobrazbe in jih lovske družine, zveze lovskih družen ali lovske organizacije združenega dela posebej priporočijo za sprejem, bodo opravljali izpit iz biologije in slovenskega jezika po učnem programu za srednje šole. Program sprejemnega izpita bomo pravočasno posredovali vsem kandidatom brez predpisane izobrazbe.

Lovska zveza Slovenije — Dopisna šola za lovske tehnike
Župančičeva 9 — p. p. 505 61001 Ljubljana

Cenjene lovce obveščava, da sva preselila preparatorsko delavnico iz Postojne v Ljubljano, Tomačevo 40-D.

V prepariranje sprejemava od 1. oktobra t. l. dalje.

Se priporoča

JOŽE in ANGELCA

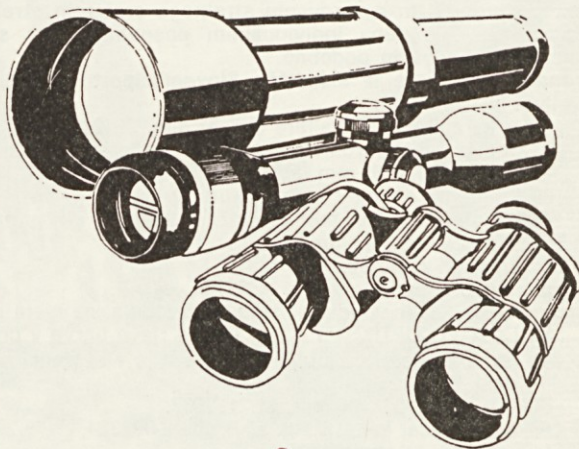
MAVSAR

preparatorstvo

LJUBLJANA

Tomačevo 40-D

Precizni lovski pripomočki »HABICHT«

SWAROVSKI OPTIK

TIROL

Izdelke tirolske tovarne optičnih instrumentov
SWAROVSKI, vse s Habicht optiko:

- modernizirane dvoglede 7×42 MDV in 10×40 MDV;
(MDV = naravnanje vsake priročne leče posebej)
- odlične dvoglede, tudi z gumijasto oblogo in z nastavitvijo ostrine za vsako oko posebej, 7×42 MDV GA in 10×40 MDV GA;
- najkvalitetnejše monokularne daljnoglede (spektive) z gumijasto oblogo, 30×75 ;
- strelne daljnoglede, jeklene in iz lahke kovine od 4×32 do 6×42 ;
- najnovejše daljnoglede NOVA;
- municijo Hirtenberg;
- puške Steyr-Mannlicher

IMA STALNO NA ZALOGI GENERALNI ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO TOVARN SWAROVSKI,
HIRTENBERG IN STEYR

**Hans
Fanzoj**

puškarna

Borovlje — Ferlach

Griesgasse 1

Avstrija

Najnižje eksportne cene!

TATVINA OROŽJA, OBVESTILO

Delavci javne varnosti smo v mnogih primerih, s pomočjo občanov in sredstev javnega obveščanja, prijeli storilce kaznivih dejanj ali dobili ukradene predmete, ki so se pojavili v prodaji ali posesti. Pomoč delovnih ljudi in občanov je bila tudi v takih primerih zelo koristna in učinkovita.

Prav zaradi tega se obračamo na vas s prošnjo, da pisмено obvestite vse zveze lovskih družin o ukradenem orožju in v vaši reviji »LOVEC« objavite vest o vlomni tatvini, storjeni 12. 8. 1978 v skladišče športne hiše Slovenijašport v Ljubljani na Titovi cesti 26.

Hkrati vas prosimo, da opozorite vse člane lovskih družin na povečano budnost pri hranitvi in zavarovanju strelnega orožja in streliva. Večina orožja je bila namreč ukradena individualnim posestnikom iz stanovanj, počitniških hišic, avtomobilov in podobno.

Neznani storilec je iz skladišča Slovenijašport odnesel navedeno orožje in strelivo:

- puško karabinko CZ, kalibra 8 × 57 mm, št. 91804,
- puško dvocevko-šibrenico CZ — Monte Carlo, kal. 12 × 12, št. 2603,
- pištoli CZ, kal. 7,65 mm, št. 73688 in 73696,
- 100 krogelnih nabojev raznih kalibrov,
- 148 nabojev kal. 7,65 mm in dolžine 9 mm,
- 550 nabojev kal. 5,6 mm,
- 250 šibrenih nabojev,
- daljnogled znamke Vega, 4 × 32, št. 04546,
- binokularni daljnogled japonske proizvodnje, na njem napis »CORTAN PRISMA COATED OPTIKS« 7 × 50, temno rjave barve v črnem etuiju.

Uprava javne varnosti v Ljubljani ima nadalje v evidenci neraziskanih tatvin več lovskih pušk. Te so:

- »SOKO«, kal. 30 × 06 mm, št. 113587,
- češka bokarica, kal. 16/7 × 57 R, št. 2-802324,
- Mauser, kal. 7,9 mm, št. 482,
- neznane znamke, kal. 16 × 16, št. PIK 365,
- Mauser, kal. 8 × 57, št. 5390,
- Hamerles, kal. 16 × 16, št. 027240,
- dvocevka-petelinka, kal. 16 × 16, št. 20184,
- dvocevka-petelinka, kal. 16 × 16, št. 4515,
- boroveljska dvocevka, kal. 16 × 16, št. 113/62,
- češka bokarica, kal. 57 R in 12, št. 412841,
- dvocevka JANSEN, KLK 24, 5 mm, št. 15034,
- LANKASTER, kal. 16, št. 110—10,
- dvocevka-petelinka, kal. 16, št. 9.111,
- dvocevka, kal. 16 × 16, št. 8,
- neznane znamke, kal. 16 × 16, št. 375999,
- menjalni cevi za lovsko puško BOCK, kal. 12 × 12, št. 3-10713,
- flobert Remington, kal. 5,6 mm, št. 294-1054,
- flobert, kal. 6,5 mm, št. 1113,
- flobert Brno, št. 37764,
- flobert, kal. 6 mm, št. 813,
- tri malokalibrske puške kal. 5 mm, 5,5 mm in 5,6 mm, št. 9616, 9627 in 9635,
- malokalibrska puška, št. 9729.

Vse člane lovskih družin prosimo, da morebitne ugotovitve ukradenega orožja v prodaji ali posesti takoj sporoče najbližji postaji milice ali Upravi javne varnosti v Ljubljani.

SRS — REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA JAVNE VARNOSTI V LJUBLJANI
Oddelek za zatiranje kriminalitete

Po sklepu seje, ki je bila 16. avgusta 1978,

RAZPISUJEMO

**prosto delovno mesto lovskega čuvaja
v lovišču LZS — Ljubljanski vrh**

Pogoja: — dovršena osnovna šola (osemletka),
— odslužen vojaški rok.

Prednost imajo kandidati, ki stanujejo na območju lovišča ali v njegovi neposredni bližini in so člani lovske organizacije.

Osební dohodki po samoupravnem sporazumu. Z delom je možno začeti takoj ali po dogovoru. Obvezno je trimesečno poskusno delo.

Pismene prijave pošljite najkasneje do 20. oktobra 1978 na naslov:
Lovska zveza Slovenije — Uprava lovišč, Župančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana.

Uprava lovišč LZS

MALI OGLASI

Mreže za vrtné in druge ograje — v višini po želji kupca — iz garantirano nerjaveče žice izdeluje: ing. Lojze Kocmur, Podgorje 29, 63230 Šentjur pri Celju.

Prodám kratkodlaka ptičarja, psa in psico. Pes je star 3 leta, psica 1 leto. — Olivo Remigij, Bonini 2, 66000 Koper.

Pesnice iz prirode Vladimirja Kapusa, obe knjižici, kupim. — Ponudbe pošljite na Uredništvo glasila Lovec.

Prvi letnik glasila Lovec, iz leta 1910, kupimo. Vezan ali nevezan. — Uredništvo glasila Lovec, Župančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana.

Prodám psico bavorsko barvarko, staro 4 leta, odlično plemenjakinja, z opravljeno preizkušnjo in šolano. Uspešna je bila na več republiških tekmah in se tudi velikokrat izkazala pri iskanju zastreljene divjadi. — Jože Štimec, Štalcarji 8, 61338 Kočevska Reka, tel. (061) 86-517, od 6. do 14. ure.

Resasti istrijanci — mladiči, odličnih staršev, naprodaj. — France Oražem, Dolenja vas 3, 61310 Ribnica na Dolenjskem, tel. (061) 87-294.

Prodám lovsko terierko, staro dve leti, s prav dobro telesno oceno. Je ostrá jamarka, sledoglasna in vodoljubna. — Tomaž Burazer, Zadrúžna c. 7, 68340 Črnomelj, tel. (068) 76-258.

Prodám brak-jazbečarja mladiča, jelenje rjave barve, odličnih staršev. — Slavko Žabot, Jamna 4, 69244 Videm ob Ščavnici.

Prodám psici poenterki, prva stara 19 mesecev, druga bo decembra 4 leta in je plemenjakinja s telesno oceno prav dobro. — Jože Faganel, Vipava 303, 65271 Vipava.

Prodám lepe, dva meseca stare nemške kratkodlake ptičarje. Pes-plemenjak uvožen. — Milan Pelcl, Ptujška cesta, 69250 Gor. Radgona.

Prodám lovsko puško bokarico SUHL, kal. 7 × 65 R — 12/70, z montiranim daljnogledom in menjalnima cevema, kal. 12 — 12/70. Cevi so boroveljske. Puška je v zelo dobrem stanju. Ogled in dogovor o prodaji v pisarni Lovske zveze Slovenije.

Prodám novo lovsko puško bokarico, ameriške izdelave, kal. 12 — 12/70. Glava puške iz nerjavečega materiala. Cena 18 000 din. Interesenti naj sporočijo svoj naslov uredništvu revije Lovec.

Slike na ovitku:

1. Med brezami. Foto Janez Papež, DIANA
2. Fazan — petelin v svoji praznični »obleki«. Foto Janez Černač, DIANA
3. Na paši. Foto Boris Leskovic
4. Po prvem pogonu. Foto Janko Ivanjšič

Oktober v gorski pokrajini, ko mrzle noči pozlatijo listje na drevju in jutranje slane posrebrijo trave po dobravah. V gozdovih je utihnilo rukanje jelenov in na gorskih vršacih se gamsi pripravljajo na svatovanje ... Slika je delo neznanega slikarja in njen original je last Narodne galerije v Ljubljani.